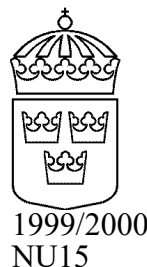

Näringsutskottets betänkande

1999/2000:NU15

Vissa energipolitiska frågor

Ärendet

I detta betänkande behandlas 21 motioner från den allmänna motionstiden om vissa energipolitiska frågor.

Sammanfattning

I betänkandet avstyrks samtliga behandlade motionsyrkanden. Utskottet erinrar om att energipolitiken skall medverka till en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt samhälle. Landets elförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som grundas på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor samt en effektiv energianvändning. Enligt utskottets uppfattning är det betydelsefullt att omställningen och utvecklingen av energisystemet sker under ordnade och väl avvägda former så att inte problem uppstår för sysselsättning, välfärd, konkurrenskraft och miljö. Utskottet bedömer att omställningsprogrammet i allt väsentligt löper bra och att det finns ett stort intresse för att minska elanvändningen i landet.

I en reservation (m, fp) betonas att energipolitiken bör vara ett instrument för att nå övergripande mål som konkurrenskraft, god miljö och välfärd. Reservanterna anser att beslutet att stänga Barsebäck 1 skall rivas upp, så att kärnkraftverket kan drivas vidare så länge reaktorerna uppfyller miljö- och säkerhetskraven. Vidare anføres det att regeringen snarast bör tillsätta en miljökonsekvensutredning, som bl.a. redovisar konsekvenserna av ett ökat beroende av el från exempelvis danska kol- och oljebaserade elproduktionsenheter.

Företrädarna för Kristdemokraterna anför i en annan reservation att målet för det energipolitiska omställningsarbetet bör syfta till att bygga ett ekologiskt uthålligt energisystem utan drastiska prisförändringar, risk för elbrist och därmed ytterligare påfrestningar på välfärd och sysselsättning. Industri och hushåll skall garanteras säkra elleveranser till fortsatt konkurrenskraftiga och rimliga priser. Stängningen av Barsebäck 1 innebär att svensk elförsörjning, miljö, ekonomi och svenskt industriklimat försämras. Reservanterna framhåller att det saknas en samlad klimatpolitisk linje och anser att det är uppseendeväckande att regeringen och riksdagsmajoriteten inte låtit göra någon som helst miljökonsekvensanalys. De ökade koldioxidutsläppen, som

kommer att bli följden av en ökad fossilbränsleanvändning, går stick i stäv med det s.k. Kyotoprotokollets intentioner.

Även företrädaren för Miljöpartiet förordar i en reservation en annan inriktning på energipolitiken. Hon argumenterar för att energisystemet måste genomgå en total omställning som innebär att kärnkraften slutgiltigt är avvecklad till år 2010 och att elproduktionen sker med förnybara energislag. Under de närmaste fem åren bör minst tre kärnkraftsreaktorer stängas, samtidigt som koldioxidutsläppen från energisektorn skall minska. Målsättningen skall vara att minska användningen av fossila bränslen med minst 80 %.

I en annan del av betänkandet konstaterar utskottet att det inte finns anledning att aktualisera frågan om en ny folkomröstning om kärnkraften. I en reservation (m, kd, fp) ifrågasätts om resultatet av folkomröstningen om kärnkraften, som genomfördes i mars 1980, kan ligga till grund för dagens energipolitik. Reservanterna påpekar att det under denna 20-årsperiod har gjorts avsevärda tekniska framsteg inom många områden, inklusive energiområdet. Samtidigt har ökad insikt vunnits om olika energikällors miljöeffekter, t.ex. i fråga om utsläppen av koldioxid. Det anförs också att drygt 2 miljoner väljare har tillkommit sedan år 1980 som inte har fått uttala sig i kärnkraftsfrågan. Företrädaren för Miljöpartiet anför däremot i en reservation att folkomröstningsresultatet från mars 1980 ligger fast.

Vidare avstyrker utskottet motioner om reservkraftsproduktionen; utskottet förutsätter att i första hand Svenska kraftnät och Energimyndigheten följer denna fråga. Motioner om tillsyn över fjärrvärmemarknaden avstyrks med hänvisning till pågående utredningsarbete.

I övrigt behandlas i betänkandet yrkanden om det s.k. tankeförbudet i kärntekniklagen – med reservation (m, kd, fp) – och miljöpåverkan av en ökad biobränsleanvändning – med reservation (m). Slutligen avstyrker utskottet – i samtliga fall med reservation (mp) – motioner om säkerhetskrav i kärntekniklagen, MOX-bränsle och vindkraft.

Motionerna

1999/2000:Sk692 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om trygg energiförsörjning.

1999/2000:T205 av Stig Eriksson m.fl. (v) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förslag till lagstiftning om inblandning av biobränsle i bensin och diesel.

1999/2000:MJ547 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ändra energipolitiken i syfte att främja hållbara matvanor.

1999/2000:N207 av Per-Richard Molén och Olle Lindström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en ny svensk kärnkraftsomröstning.

1999/2000:N210 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om legitimiteten i 1980 års folkomröstning om kärnkraft,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att så lång tid har förflutit och att frågan hanterats så illa att 1980 års folkomröstning om kärnkraft saknar aktualitet för dagens energipolitik.

1999/2000:N215 av Ewa Thalén Finné och Maud Ekendahl (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fjärrvärmens.

1999/2000:N222 av Ingvar Eriksson och Liselotte Wågö (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär en bred miljökonsekvensanalys av vad den aviserade kärnkraftsavvecklingen innebär för miljön i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade koldioxidutsläpp vid en kärnkraftsavveckling i Sverige,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ny folkomröstning kring användandet av de svenska kärnkraftsreaktorerna i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:N227 av Mikael Johansson m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om MOX-bränsle och dess problem,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inte godkänna tillverkning av MOX-bränsle,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inte införa MOX-bränsle till Sverige,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att hindra en utveckling av en ny kärnkraftsepok med användning av MOX-bränsle.

1999/2000:N228 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om energipolitikens betydelse för den ekonomiska utvecklingen,

3. att riksdagen godkänner riktlinjer för energipolitiken i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om effektivisering och hushållning med energi,

7. att riksdagen beslutar upphäva det s.k. tankeförbudet i 6 § kärntekniklagen i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen beslutar avveckla 5 [a] § kärntekniklagen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om energikostnadernas betydelse för industrin och hushållen,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om energipolitikens regionalpolitiska effekter,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utslagning av arbetsplatser vid en förtida avveckling av kärnkraften,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utslaget i 1980 års folkomröstning bör följas,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om energipolitikens förutsättningar på en avreglerad elmarknad,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riskerna för kärnsäkerheten vid en förtida avveckling av svensk kärnkraft,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kärnkraftens kostnader,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöeffekterna av ökad elimport,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om storskalig biobränsleanvändning,

22. (delvis) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpt tillsyn av elnät och fjärrvärmeverksamhet,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riskerna i kommunal energiverksamhet,

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Vattenfalls oberoende affärsmässighet och ägande,

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av besked rörande de långsiktiga förutsättningarna för att investera i industriell verksamhet i Sverige.

1999/2000:N245 av Ewa Thalén Finné m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning och utveckling av ny energiteknik.

1999/2000:N261 av Lennart Värmbjörk m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av internationell samordning av regelverk, skatter och avgifter för produktion, distribution och handel med el,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett svenskt offensivt arbete för denna samordning, som prioriterar Norden, Östersjöområdet och EU.

1999/2000:N274 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om energipolitikens mål,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fullt risk- och miljökostnadsansvar införs i energisektorn,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att precisera och skärpa kärntekniklagen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkter för kärnkraftsavvecklingen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiska styrmedel för kärnkraftsavvecklingen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lagstiftning om kärnkraftens avveckling,

12. att riksdagen hos regeringen begär utredning av en svensk reaktorolyckas totala kostnader.

1999/2000:N275 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att planeringsmål för vindkraften skall vara en utbyggnad av produktionen upp till 12 TWh per år,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbyggnad av elnätet.

1999/2000:N276 av Lilian Virgin och Agneta Ringman (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett långsiktigt mål för vindkraftens roll i det svenska energisystemet.

1999/2000:N280 av Magnus Jacobsson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att upprätta en plan för fortsatt uppbyggnad av vindkraften.

1999/2000:N293 av Per-Samuel Nisser och Jan-Evert Rådström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den förtida avvecklingen av kärnkraft och dess negativa påverkan på Värmlands framtid.

1999/2000:N295 av Harald Bergström m.fl. (kd, m, fp) vari yrkas att riksdagen beslutar upphäva 6 § kärntekniklagen (1984:3).

1999/2000:N325 av Johnny Gylling (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att modellen för försörjning av svensk reservkraft bör göras om så att Sverige inte blir helt beroende av elimport, samt att alla elkonsumenter betalar en fast summa för reservkraften.

1999/2000:N356 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principerna för energipolitiken.

1999/2000:N383 av Inger Strömbom m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för energipolitiken,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om energipolitiska insatser på klimatområdet, såväl nationella som internationella,

11. att riksdagen beslutar upphäva 6 § kärntekniklagen (1984:3).

1999/2000:N389 av Sven Bergström m.fl. (c) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vidareutveckling av biobränslesektorn.

Utskottet

Riktlinjer för energipolitiken

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i motionerna 1999/2000:Sk692 och 1999/2000:N228 en ny inriktning av energipolitiken på så sätt att den skall bidra till att öka sysselsättningen och främja välståndet. Motionärerna fram-

håller att staten inte skall detaljreglera energisystemets utveckling utan fastställa långsiktigt hållbara ramar och villkor. Ansvaret för den fortlöpande omställningen, miljöanpassningen och förnyelsen av energiproduktionen skall, enligt motionärerna, vila på producenterna. Energipolitiken skall också vara förenlig med en återgång till full sysselsättning.

Motionärerna anför vidare att energipolitiken är ett instrument för att nå övergripande mål som konkurrenskraft, god miljö och välfärd. Riksdagsbeslutet att inleda en förtida kärnkraftsavveckling bör upphävas, liksom lagen om kärnkraftens avveckling, som kränker väsentliga rättsgrundsatser. Avvecklingen innebär, enligt motionärerna, en gigantisk kapitalförstörelse, som hotar jobben, miljön och vår levnadsstandard.

I motion 1999/2000:N228 framhålls vidare att växthusgasernas klimatpåverkan är oroande. Motionärerna anför att det huvudsakligen blir ökad import av kolbaserad el från Danmark, som kommer att kompensera bortfallet av el från kärnkraftverket i Barsebäck. Det försurande nedfallet från denna produktion kommer genom de förhärskande vindarna att drabba främst sydvästra Sverige, som redan i utgångsläget är hårt drabbat av försurning och övergödning. Från miljösynpunkt, framhåller motionärerna, ter sig en sådan utveckling mycket olycklig.

Motionärerna anför vidare att riksdagen i juni 1997 godkände förtidsavvecklingen utan att regeringen redovisat konsekvenserna för energiförsörjningen, miljön, hushållens ekonomi, boendekostnaderna, investeringarna, industrisysselsättningen, statsbudgeten eller för samhällsekonomin i stort. Inte heller antydde regeringen vilka ekonomiska konsekvenser beslutet om avvecklingslagen kommer att få för staten eller för samhällsekonomin. Än mindre antydde, enligt motionärerna, hur en avveckling skall finansieras.

Motionärerna anför också att svensk kärnkraft inte utgör något exempel på en föråldrad teknik. En kärnteknisk forskning, utveckling och förnyelse bedrivs fortlöpande. Motionärerna anför vidare att om reaktorerna i Barsebäck stängs är detta också negativt för kärnsäkerheten i Sverige. Risken är, menar motionärerna, att stängningen motverkar det aktiva ansvarstagande och säkerhetstänkande hos personalen, som är ett bärande inslag i det svenska säkerhetskonceptet. De krav som statsmakten sätter upp skall vara stränga säkerhetskrav. En stängning av en reaktor blir en fråga om när ägaren anser det mer lönsamt att stänga än att reinvestera och underhålla anläggningen för att klara myndigheternas säkerhetskrav och de egna kraven på hög driftssäkerhet.

Moderata samlingspartiet vill även framgent slå vakt om svensk basindustri. Svensk industri har fått kraftigt försämrade förutsättningar bl.a. till följd av kraftiga energiskatthöjningar. Då finns det inte något utrymme för en energipolitik som försämrar konkurrenskraften ytterligare. Motionärerna anför vidare att ryckigheten i den svenska energipolitiken har drabbat hushållen hårt.

En förtida kärnkraftsavveckling riskerar också, enligt motionärerna, att få allvarliga regionala konsekvenser. Allvarligast blir situationen i Norrbottens inland, längs Norrlandskusten samt i området kring Dalsland upp mot Värmland, Bergslagen och Dalarna till Gästrikland, som redan i dag är mycket hårt

drabbade av arbetslöshet. Moderata samlingspartiet vill ha besked rörande långsiktiga förutsättningar för att investera i industriell verksamhet i Sverige.

Motionärerna konstaterar vidare att avregleringen av elmarknaden från år 1996 har inneburit en mycket stor omställning för elbranschen. Det innebär bl.a. att konkurrensutsättning och prispress påverkar elhandelsbolagen. Nätbolagen har dock, konstaterar motionärerna, fortfarande monopol och där har få prissänkningar redovisats eller aviserats. Moderata samlingspartiet ifrågasätter kommunernas verksamhet i denna fråga och föreslår därför att kommunerna skall avyttra sina energibolag. Vidare föreslås att regeringen noga skall följa utvecklingen inom de kommunala elhandels- och elproduktionsbolagen för att återkomma till riksdagen med redovisning och förslag till hur riskexponering skall minskas.

Motionärerna ifrågasätter också Vattenfall AB:s strategiska roll i omställningsarbetet i och med en politisering av företagets ledning. Risken är att det uppstår skadliga spridningseffekter, dvs. att politiseringen skapar en generell osäkerhet om den roll som stora statliga företag spelar på konkurrensutsatta marknader. Moderata samlingspartiet anser att Vattenfall AB skall bedriva sin verksamhet självständigt och på affärsmässiga grunder samt att ägandet i företaget skall breddas.

I motion 1999/2000:N222 (m) anförs att den förtida avvecklingen av kärnkraften leder till stora miljöförsämringar. Att tvingas använda samtliga oljebaserade elproduktionsenheter i Sverige samt att importera el från exempelvis danska kol- och oljebaserade elproduktionsenheter leder till ytterligare miljöbelastningar. Att importera elkraft från östeuropeiska kärnkraftverk är, anser motionärerna, direkt utmanande. Motionärerna framhåller att konsekvenserna för miljön av en avveckling av kärnkraften i Sverige inte är tillräckligt klarlagda – varken på kort eller lång sikt. Därför anser motionärerna att det finns mycket starka skäl för att genomföra en bred miljökonsekvensanalys av kommande effekter för miljön av en kärnkraftsavveckling i Sverige. Denna miljökonsekvensanalys bör genomföras omgående och slutföras innan en eventuell avveckling får inledas.

I motion 1999/2000:N245 (m) konstateras att kärnkraftsutbyggnad och utveckling av kärnkraftsteknik fortsätter i världen. Detta, anför motionärerna, borde även kunna vara möjligt i Sverige. Genom att behålla kärnkraften kan det ökande elbehovet klaras med rimliga investeringar i kraftvärme, samtidigt som kraftindustrin får möjlighet till forskning och utveckling av långsiktigt hållbara alternativa energiformer.

Värmland tillhör de län i Sverige som är mest beroende av elintensiv industri, påpekas det i motion 1999/2000:N293 (m). Motionärerna anför att sysselsättningen kommer att hotas vid elintensiva industrier, t.ex. i orter såsom Grums, Hagfors, Storfors, Skoghall och Degerfors. Detta medför att konkurrensen gentemot industrier i andra länder kraftigt försämras.

I motion 1999/2000:N261 (v) anför motionärerna att Sverige måste bli mer aktivt och pådrivande för att åstadkomma lika villkor inom produktion, distribution och handel med el inom hela Norden, Östersjöområdet och EU. Den fria rörligheten för kapital och handel ligger ofta långt före den nödvändiga anpassningen av regelverk, skatter och avgifter. Detta skapar, menar motionärerna, obalans i konkurrensvillkor och stora miljöproblem. Motionärerna

föreslår därför att en parlamentarisk organisation skapas, som skall arbeta för denna samordning.

Kristdemokraterna anför i motion 1999/2000:N383 att Sveriges energiförsörjning bör tryggas genom en långsiktig och medveten energipolitik med fasta spelregler där inhemska förnybara energikällor och bränslen utgör en växande bas. Målet är, enligt motionärerna, ett omställningsarbete som syftar till att bygga ett ekologiskt uthålligt energisystem utan drastiska prisförändringar och risk för elbrist och därmed ytterligare påfrestningar på välfärd och sysselsättning. Industri och hushåll skall garanteras säkra elleveranser till fortsatt konkurrenskraftiga och rimliga priser. Det understryks i motionen att regeringen saknar en samlad klimatpolitisk linje. Beslutet om en avveckling av Barsebäcksreaktorerna innebär att regeringen och de partier som står bakom energiuppbyggnaden på ett mycket medvetet sätt bidrar till en negativ utveckling av växthuseffekten.

Från Folkpartiets sida anför i motion 1999/2000:N356 att god tillgång på energi är en förutsättning för välbefinnande. Elektriciteten är mycket viktig för hela vårt samhälle. Motionärerna framhåller att det svenska energisystemet successivt bör ställas om till att bli ekologiskt hållbart. Det långsiktiga målet är att såväl fossilt bränsle som kärnkraft fasas ut ur energisystemet och ersätts av ekologiskt hållbara energikällor. Motionärerna betonar att omställningen av energisystemet måste ske med hänsyn till Sveriges behov av tillväxt och ökad sysselsättning. Kärnkraften bör utnyttjas under hela sin tekniska och ekonomiska livslängd. Det finns ingen som helst redovisning av kostnaderna för avvecklingen av kärnkraftverket i Barsebäck, varken för statsfinanserna eller för samhällsekonomin som helhet, påpekas det vidare i motionen.

Miljöpartiet de gröna framhåller i motion 1999/2000:N274 att den svenska energipolitikens mål bör vara att inom ramen för en ekologisk bärkraftig utveckling på kort och lång sikt skapa förutsättningar för att förse landet med förnybar energi på ett sätt som medför att bl.a. näringslivet ges konkurrenskraftiga villkor och hushållen rimliga totalkostnader. Miljöpartiets förslag innebär att varje energislag långsiktigt skall bära sina egna samhällsekonomiska kostnader. Genom att anpassa energisystemet till vad som är långsiktigt ekologiskt hållbart skapas förutsättningar i Sverige för såväl en robust ekonomisk utveckling som en god social utveckling.

Miljöpartiet vill avveckla ytterligare minst en reaktor utöver regeringens förslag. Lägre ambitionsnivå än så kan, enligt motionärerna, inte vara rimlig.

Miljöpartiets energipolitik innebär en total omställning av energisystemet till elproduktion med förnybara energislag och en slutgiltig avveckling av kärnkraften till år 2010. Den strategi som Miljöpartiet föreslår för kärnkrafts-avvecklingen skiljer sig från regeringens på så sätt att den omfattar hela avvecklingen, inte bara inledningen, påpekas det i motionen. Strategin innebär också ett aktivt utnyttjande av marknadsekonomiska styrmedel för huvuddelen av kärnkrafts-avvecklingen utifrån grunduppfattningen att alla energislag skall betala sina fulla kostnader.

Miljöpartiet menar att näringslivet inte är berett att bära sina egna risk- och miljökostnader. I själva verket har företagen en syn på ekonomin som förskräcker, poängterar de. Näringslivet har på detta sätt inte bara avvisat en

ansvarsfull marknadsekonomi med rimliga miljöambitioner utan dessutom möjligheten till långsiktiga förbättringar av konkurrenskraften.

Kärnkraften skall, enligt Miljöpartiet, avvecklas med en kombination av lagreglering och ekonomiska styrmedel. Samhällets kostnader för miljö, hälsa och risker vid fortsatt kärnkraftsdrift skall väga tungt i ersättningsbedömningen. För den fortsatta avvecklingen skall ekonomiska styrmedel som tydliggör kärnkraftens risk- och miljökostnader användas. Dessa styrmedel bör, framhålls det, kombineras med tydliga politiska signaler om intentionen att avveckla kärnkraften snarast möjligt.

Vidare framhåller motionärerna att kärnkraftens risk- och miljökostnader fullt ut skall överföras till producenterna genom dels förändringar i atoman-svarighetslagen, dels en successiv överföring av kostnaderna för kärnkraftens risker till reaktorägarna. Vidare skall skatten på kärnkraftsel höjas. Syftet, menar motionärerna, är att kärnkraften skall bära de fulla marknads-ekonomiska kostnaderna avseende risken för en stor kärnkraftsolycka. När kärnkraften på det här sättet får betala sina verkliga kostnader kommer det, understryker motionärerna, att leda till att alltfler kärnkraftverk successivt prissätter sig ur marknaden och därmed stängs.

Miljöpartiet föreslår också att en parlamentariskt sammansatt kommission utreder frågan om en svensk reaktorolyckas totala kostnader.

I kommittémotion 1999/2000:MJ547 (mp) föreslås att energipolitiken ändras i syfte att främja hållbara matvanor. Motionärerna förordar förändringar dels i fråga om användningen av fossila bränslen både till transporter och handelsgodsel, dels i fråga om inriktningen av livsmedelskedjan i dess helhet.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen beslutade i juni 1997 om ett nytt energipolitiskt program för att åstadkomma en omställning av energisystemet (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12). I beslutet sägs att den svenska energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Energipolitiken skall skapa villkoren för en effektiv energi-användning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Landets elförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som grundas på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om hälsa och miljö vid användning och utveckling av all energiteknik. Svensk industri och samhällslivet i övrigt skall tillförsäkras el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Stabila förutsättningar skall skapas för ett konkurrenskraftigt näringsliv liksom för en förnyelse och utveckling av den svenska industrin.

Vidare beslutades att de två kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck skall ställas av. Bortfallet av el skall kompenseras genom effektivare energianvändning, konvertering från elvärme, hushållning med el samt tillförsel av el från andra energikällor. Den 30 november 1999 stängdes Barsebäck 1. Den andra reaktorn skall enligt riktlinjerna för energipolitiken ställas av före den 1 juli 2001.

Ett villkor för stängningen av den andra reaktorn i Barsebäck är att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el.

Det långsiktiga åtgärdsprogrammet inom ramen för 1997 års energipolitiska program omfattar insatser för forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik. Målet är att under de närmaste tio till femton åren kraftigt öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering. De energipolitiska riktlinjerna innebär att investeringsbidrag kommer att ges under en femårsperiod för att stimulera en fortsatt utbyggnad av ekologiskt uthållig elproduktion. Sammanlagt löper energiomställningsprogrammet över en sjuårsperiod fram t.o.m. år 2004. Under samma tidsperiod bedrivs också energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser genom ett program för utveckling av energisystem i bl.a. Baltikum och Östeuropa.

I augusti 1999 redovisades på uppdrag av Näringsdepartementet en utvärdering av det första verksamhetsåret inom det energipolitiska programmet. Näringsdepartementet har nyligen initierat en ny utvärdering av det energipolitiska programmet, och då avseende åren 1998 och 1999. Utvärderingen skall belysa programmet i sin helhet och innehålla en fördjupad studie av de åtgärder som syftar till att kompensera för bortfallet av el vid en eventuell stängning av den andra reaktorn i Barsebäckverket. Insatserna för effektivare energianvändning skall särskilt belysas, liksom effekterna av den elpanneskatt som infördes i samband med riksdagens beslut i juni 1997 om riktlinjer för energipolitiken. Vidare skall resultatet av åtgärderna för att kompensera bortfallet av elproduktion från Barsebäck analyseras utifrån hur åtgärderna påverkat effektsituationen i Sydsverige.

I samband med stängningen av Barsebäck 1 träffades en frivillig uppgörelse mellan staten, Sydkraft AB och Vattenfall AB om avvecklingen av kärnkraftverket i Barsebäck. Uppgörelsen skall, innan den träder i kraft, behandlas i riksdagen. Av ramavtalet framgår bl.a. att Sydkraft fr.o.m. den 30 november 1999 får ersättningskraft från Vattenfall. Barsebäck Kraft AB och Ringhals AB slås ihop till en företagsgrupp i vilken Vattenfall får 74,2 % och Sydkraft 25,8 %. Vattenfall får i sin tur en marknadsmässig ersättning för den andel på 25,8 % i Ringhals som upplåts åt Sydkraft. Den totala ersättningen till Vattenfall uppgår till ca 6 miljarder kronor. Regeringen har nyligen i en proposition (prop. 1999/2000:63) föreslagit att riksdagen godkänner de åtaganden för staten som följer av uppgörelsen samt antar vissa skattefrågor i anslutning därtill.

I ett svar nyligen på en interpellation (1999/2000:103) av Ola Karlsson (m) om kärnkraftsavvecklingen framhöll näringsminister Björn Rosengren att regeringen inte accepterar omfattande elprishöjningar som en följd av kärnkraftsavvecklingen. Detta framgår klart av regeringens proposition om en uthållig energiförsörjning (prop. 1996/97:84) och av de politiska överenskommelser som ligger bakom den gällande energipolitiken. Näringsministern hänvisade också till riksdagens uttalande från år 1980, strax efter folkomröstningen, om att kärnkraften skall avvecklas i den takt som är möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för att upprätthålla sysselsättning och välfärd (bet. NU 1979/80:70).

Näringsministern poängterade också att det är regeringens fasta föresats att aldrig hamna i ett läge där en planerad kärnkraftsavveckling leder till oacceptabla effekter för sysselsättning, välfärd och miljö. Tvärtom är den omställning av landets energisystem som kärnkraftsavvecklingen är en del av avsedd att ge landet ett långsiktigt hållbart energisystem med möjligheter att upprätthålla sysselsättning och välfärd även i framtiden.

Vidare framhöll näringsministern att arbetslöshet inte skall tillåtas uppstå. Ett starkt bidragande skäl till beslutet att nu inleda kärnkraftsavvecklingen är att därigenom vinna en längre total tidsperiod för hela omställningen.

Lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling (den s.k. avvecklingslagen) trädde i kraft den 1 januari 1998 (prop. 1996/97:176, bet. 1997/98:NU5). Enligt lagen får regeringen besluta att rätten att med stöd av tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärntechnisk verksamhet driva en kärnkraftsreaktor för att utvinna kärnenergi skall upphöra att gälla vid en viss tidpunkt. I lagen sägs (3 §) att regeringens beslut skall fattas med utgångspunkt i att reaktorn skall ställas av vid den tidpunkt som bäst gagnar syftet med omställningen av energisystemet och dess genomförande. I anslutning härtill framhålls det i lagen (1 §) att syftet med omställningen är att åstadkomma en ekologiskt och ekonomiskt hållbar energiförsörjning byggd på förnybara energislag. I lagtexten uttalas också att omställningen skall genomföras på ett sätt som gör det möjligt att tillförsäkra svensk industri och samhället i övrigt el på internationellt konkurrenskraftiga villkor. Av lagen framgår vidare att vid avgörande av när en reaktor skall tas ur drift skall hänsyn tas till reaktorns geografiska läge. För varje reaktor skall i övrigt beaktas andra särskilda förhållanden såsom ålder, konstruktion och betydelse för energisystemet.

Utskottet har vid tidigare tillfällen (bet. 1996/97:NU12 s. 46, bet. 1997/98:NU2 s. 24 och bet. 1998/99:NU8 s. 27) anfört att det är av avgörande betydelse att Vattenfall har en energipolitisk roll när det gäller att aktivt medverka i omställningen av energisystemet. Vad beträffar ägarfrågan har utskottet ansett att Vattenfall bör förbli i statlig ägo. Någon breddning av ägandet i företaget har därför inte varit aktuell. Andra uppfattningar om Vattenfall har framförts i reservationer (senast m, kd, fp; c, mp).

En parlamentarisk kommitté (dir. 1998:40) har tillkallats [ordförande: f.d. riksdagsledamot (c) Olof Johansson] med uppdrag att på grundval av bl.a. resultaten vid klimatkonventionens tredje partsmöte i Kyoto och med utgångspunkt i riksdagens klimat- och energipolitiska beslut utarbeta förslag till en samlad svensk strategi för att på ett kostnadseffektivt sätt begränsa och reducera utsläppen av koldioxid och övriga växthusgaser. I direktiven sägs att kostnadseffektivitet bör uppnås såväl mellan olika näringsgrenar inom landet som mellan industriländerna med beaktande av skillnader i betalningsförmåga. Vidare skall klimatpolitiska styrmedel presenteras för åtgärdsprogrammet som berör samtliga samhällssektorer eller verksamhetsområden. Kommittén har fått förlängt förordnande till den 31 mars 2000.

Regeringen har också tillsatt (dir. 1998:45) en parlamentarisk beredning [ordförande: riksdagsledamot (s) Jan Bergqvist] med uppgift att göra en samlad översyn av vilka delmål som behöver formuleras för att Sveriges nationella miljö kvalitetsmål – med undantag av miljö kvalitetsmålet ”begränsad klimatpåverkan” – skall kunna nås inom en generation. I uppdraget ingår

att utvärdera miljömässiga och samhällsekonomiska konsekvensanalyser av uppsatta delmål och åtgärder som regeringen eller myndigheterna har föreslagit. Förslag skall lämnas till ytterligare delmål om det behövs för att genomföra de av riksdagen fastställda nationella miljökvalitetsmålen. I februari 1999 överlämnade beredningen i enlighet med direktiven ett program för sitt arbete och för hur samarbetet med andra myndigheter skall organiseras.

Regeringen utfärdade i maj 1999 tilläggsdirektiv (dir.1999:96) till utredningen. Beredningen skall analysera och lämna förslag till hur system för uppföljning och revidering kan utformas. Vidare skall beredningen lämna förslag till de nya eller förändrade styrmedel som kan behövas som komplement till befintliga styrmedel. Beredningen skall slutligen studera det pågående regionala och lokala miljömålsarbetet samt redovisa behovet av ytterligare åtgärder på området. Arbetet skall redovisas senast den 1 juni 2000 tillsammans med uppdraget enligt huvuddirektivet.

Regeringen tillsatte (dir. 1999:25) vidare i april 1999 en särskild utredare (generaltulldirektör Kjell Jansson) med uppdrag att undersöka möjligheterna att introducera Kyotoprotokollets s.k. flexibla mekanismer i Sverige och lämna underlag till förslag till hur dessa mekanismer kan tillämpas i Sverige. Med flexibla mekanismer menas här former för överföring av utrymme för utsläpp av klimatpåverkande gaser mellan konventionsparter, exempelvis handel med utsläppsrätter. I september 1999 överlämnade utredningen delrapporten Att söka kostnadseffektiva lösningar inom klimatområdet (SOU 1999:11). Utredningen har fått förlängt förordnande till den 31 mars 2000.

Såväl inom Östersjösamarbetet som inom det nordiska samarbetet bedrivs ett omfattande samordningsarbete och konsekvensanalyser vad gäller integrering av elmarknaderna inom EU och runt Östersjön. Som ett led i Nordiska ministerrådets arbete med dessa frågor har en ad hoc-grupp för elmarknadsfrågor inrättats under Ämbetsmannakommittén för energi. Gruppens huvuduppgift är att från ett nordiskt perspektiv analysera förutsättningar för och konsekvenserna av en ökad integration av elmarknaderna runt Östersjön. En väsentlig fråga i detta sammanhang är vilka krav som måste ställas, inte minst ur miljösynpunkt, för att undvika oönskade effekter av en ökad marknadsintegration. Inom ramen för Nordiska ministerrådets arbete kommer utvecklingen i elsektorn och det internationella arbetet med att i ökad utsträckning integrera miljökostnaderna i elpriset att vara av fortsatt stor betydelse. Samtidigt kommer perspektivet i arbetet att vidgas mot bakgrund av utvecklingen på klimatområdet. De nordiska ländernas regeringar avser att fortsätta arbetet i dialog med Nordiska rådet och de nordiska energibolagen för att år 2001 presentera en slutrapport.

Utskottets ställningstagande

Som framhålls i riksdagens energipolitiska beslut skall energipolitiken medverka till en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt samhälle. Landets elförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som grundas på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor samt en effektiv energianvändning. Energipoliti-

ken skall också bidra till att skapa stabila förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv och en förnyelse och utveckling av den svenska industrin.

Det är utskottets bedömning att omställningsprogrammet i allt väsentligt löper bra och att det finns ett stort intresse för att minska elanvändningen i landet. Detta framgår också av de hittills gjorda resultatredovisningarna från Statens energimyndighet och av den första genomförda utvärderingen från Regeringskansliet. Enligt utskottets uppfattning – som också har påpekats vid tidigare tillfällen – är det betydelsefullt att omställningen och utvecklingen av energisystemet sker under ordnade och väl avvägda former så att inte problem uppstår för sysselsättning, välfärd, konkurrenskraft och miljö.

Utskottet har vid tidigare tillfällen avvisat invändningar mot energipolitiken motsvarande de som Moderata samlingspartiet redovisar i motion 1999/2000:N228. De farhågor som framförs i motionen – men också i motionerna 1999/2000:N222 (m) och 1999/2000:N383 (kd) – för bl.a. stora miljöförstöringar i samband med stängningen av Barsebäck 1 anser utskottet vara kraftigt överdrivna. I det energipolitiska beslutet framhålls bl.a. vikten av att omställningsprogrammet inte får innebära någon avgörande förändring av Sveriges möjligheter att bidra till att uppnå sådana långsiktiga mål som kan komma att beslutas om inom ramen för klimatkonventionen. Enligt utskottets uppfattning är det av största vikt att kärnkraftsutvecklingen kan genomföras utan att den leder till oacceptabla effekter för miljön. Av den tidigare redogörelsen framgår också att de utredningar som har tillsatts har till uppgift att närmare se på vilka krav som behöver ställas på skilda sektorer i vårt samhälle för att de klimatpolitiska målen skall kunna nås.

Med anledning av vad som sägs i motionerna 1999/2000:N228 (m) och 1999/2000:N245 (m) om fortsatt drift av Barsebäcksreaktorerna vill utskottet påminna om att riksdagen har ställt sig bakom beslutet att fr.o.m. den sista november 1999 återkalla tillståndet att driva Barsebäck 1. Riksdagen har också bestämt att ett villkor för avställning av den andra reaktorn i Barsebäcksverket är att bortfallet av elproduktion kan kompenseras av ny elproduktion och en minskad användning av elektricitet. Vidare skall riksdagen ges möjlighet att pröva att förutsättningarna för stängningen av denna reaktor är uppfyllda. Utskottet vill därför erinra om den tidigare nämnda utvärdering av det energipolitiska programmets två första år, som Näringsdepartementet nyligen har initierat. Utvärderingen skall bl.a. studera de åtgärder som syftar till att kompensera för bortfallet av el vid en eventuell stängning av den andra reaktorn i Barsebäcksverket.

Det synsätt som ligger bakom 1997 års energipolitiska riktlinjer innebär att den strategi som förordas i motion 1999/2000:N274 (mp) om en slutlig avveckling av kärnkraften till år 2010 måste avvisas. Utskottet har i tidigare sammanhang betecknat en sådan väg som förknippad med betydande risker.

I likhet med tidigare år ifrågasätter Moderata samlingspartiet Vattenfalls strategiska roll i omställningsarbetet. I motionen anförs att politiseringen av företagets ledning riskerar att snedvrider konkurrensen och att det därmed uppstår en skadlig intressesammanslagning. Även i år avvisar utskottet dessa synpunkter och hänvisar till vad utskottet anförde i förra årets betänkande (bet. 1998/99:NU8 s. 27).

I motion 1999/2000:N261 (v) anfördes att det är angeläget att Sverige aktivt och pådrivande åstadkommer lika villkor inom produktion, distribution och handel med el inom hela Norden, Östersjöområdet och EU. Motionärerna föreslår att en interdepartemental organisation skapas för att samordna de nämnda villkoren. Av den tidigare redogörelsen framgår att det bedrivs ett omfattande samordningsarbete och grundliga konsekvensanalyser vad gäller integrering av elmarknaderna inom EU, runt Östersjön samt inom ramen för Nordiska ministerrådets arbete. Mot denna bakgrund är det utskottets bedömning att det för närvarande inte finns några skäl att skapa ytterligare en organisation för standardiserad elhandel i Europa.

Sammanfattningsvis avstyrker utskottet med det anförda samtliga här behandlade motionsyrkanden.

Fråga om ny folkomröstning om kärnkraften

Motionerna

Moderata samlingspartiet erinrar i motion 1999/2000:N228 om att det nu har gått 20 år sedan det genomfördes en rådgivande folkomröstning om kärnkraften. En stor del av väljarkåren har bytts ut och det är, enligt motionärerna, givet att omröstningsresultatet har en begränsad legitimitet efter så lång tid. Att nu inleda en förtida kärnkraftsavveckling strider alldeles uppenbart mot folkomröstningens utslag, hävdas det. I folkomröstningen godkändes en fördubbling av det svenska kärnkraftsprogrammet från sex till tolv reaktorer, allt i syfte att minska Sveriges beroende av fossila bränslen. Motionärerna anser därför att det är felaktigt att frånga utslaget i 1980 års folkomröstning, utan att först underställa frågan till svenska folket i en ny folkomröstning eller i allmänna val.

I motion 1999/2000:N210 (m) påpekas att det inte fanns några reservationer på valsedlarna för att nya tekniska innovationer kan förändra såväl säkerhets- som miljöaspekter av en kärnkraftsanvändning. Ett beslut grundat på 1980 års tekniska utvecklingsnivå skulle alltså gälla också framdeles. Det innebär, sägs det, en risk för att svensk industri hamnar på efterkälken när nya tekniksprång tas. Splittringen på tre linjer i folkomröstningen, varav två hade identisk text på valsedelns förstasida, bidrog till att göra valresultatet än mycket svårare att tolka. Detta minskar, menar motionärerna, ytterligare den demokratiska legitimiteten av omröstningen.

Att det har gått 20 år sedan folkomröstningen gör att såväl riksdagens sammansättning som väljargruppen totalt sett har förändrats ordentligt, framhålls det vidare i motionen. Av dagens aktiva riksdagsledamöter och ersättare satt bara 16 i riksdagen vid tiden för folkomröstningen i mars 1980, noterar motionärerna. Av dagens ordinarie ledamöter saknade 41 ledamöter till och med rösträtt i folkomröstningen. Av de riksdagsledamöter och ersättare som var aktiva vid tiden för 1980 års energibeslut är bara 22 ordinarie riksdagsledamöter i dag. Cirka 2,1 miljoner väljare har tillkommit sedan mars 1980.

Motionären anför att det är orimligt att dagens politiker skall behöva känna sig bundna av gamla misstag. I stället föreslås att de lösningar som hanteringen av 1980 års folkomröstning skapat löses upp genom att riksdagen

tillkännager att så lång tid har förflutit och att frågan hanterats så illa att folkomröstningen saknar bärighet i dag.

I motion 1999/2000:N207 (m) föreslås att en ny folkomröstning om kärnkraften genomförs, som mera rättvist avspeglar det svenska folkets uppfattning och som bidrar till att gamla politiska lösningar löses upp. Kärnkraftstekniken har, enligt motionärerna, undergått en snabb utveckling, inte minst på säkerhetsområdet. Dessutom är konsekvenserna av utsläppen från förbränning av olja, kol och gas kartlagda på ett sätt som de inte var i slutet av 1970-talet.

I motion 1999/2000:N222 (m) anför liknande synpunkter. En förtida avveckling av den svenska kärnkraften är varken av energipolitiska, samhällsekonomiska eller miljöpolitiska skäl ansvarsfull eller försvarbar. Därför är det, enligt motionärerna, rimligt att svenska folket i en ny folkomröstning skall få ta ställning till om befintliga svenska kärnkraftverk skall drivas så länge de är miljömässigt säkra och ekonomiskt motiverade.

Kristdemokraterna anför i motion 1999/2000:N383, dock utan yrkande i saken, att det kan finnas skäl – bl.a. miljöpolitiska – att aktualisera frågan om en ny folkomröstning om energipolitiken.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill återigen hänvisa till 1997 års energipolitiska beslut enligt vilket de två kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck – varav den andra under vissa villkor – skall ställas av. Detta kraftverk är olämpligt lokaliserat till ett mycket tätbefolkat område.

Vidare beslöt riksdagen att åtgärder skall vidtas för att under de närmaste åren kompensera bortfallet av el genom effektivare energianvändning, konvertering samt hushållning med och tillförsel av el från andra energikällor. Ett villkor för stängningen av den andra reaktorn är att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el. Innan en stängning av den andra reaktorn kan genomföras skall, som tidigare nämnts, riksdagen ges möjlighet att pröva att förutsättningen för stängningen av kärnkraftsreaktorn är uppfylld. Regeringen har därför för avsikt att återkomma till riksdagen hösten 2000 när det gäller den fortsatta driften av Barsebäck 2.

Samtidigt som det är av vikt att avvecklingen av kärnkraften inleds är det betydelsefullt att omställningen och utvecklingen av energisystemet sker under tillräckligt lång tid så att inte problem uppstår för sysselsättning, välfärd, konkurrenskraft och miljö. Därför gäller inte längre, enligt beslutet, år 2010 som s.k. slutår för kärnkraftsavvecklingen.

I beslutet har också sagts att före nästkommande mandatperiods utgång skall beslut fattas om hur den fortsatta avställningen av kärnkraftsreaktorer skall genomföras.

Utskottet anser mot denna bakgrund att det inte finns anledning att aktualisera frågan om en ny folkomröstning om kärnkraften.

Med det sagda avstyrker utskottet motionerna 1999/2000:N207 (m), 1999/2000:N210 (m), 1999/2000:N222 (m) och 1999/2000:N228 (m) i här berörda delar.

6 § i kärntekniklagen*Motionerna*

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 1999/2000:N228 att bestämmelsen (6 §) i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (den s.k. kärntekniklagen), som förbjuder vissa typer av kärnteknisk forskning, den s.k. tankeförbudsparagrafen, upphävs. All lagstiftning måste, menar motionärerna, präglas av de grundläggande principerna om yttrande- och tankefrihet. Tankeförbudsparagrafen kan därtill få skadliga effekter genom att försvåra forskning kring effektivare utnyttjande av kärnbränslet, minimering av avfallsmängder och transmutation av befintligt kärnavfall m.m. Det finns vidare skäl att avskaffa bestämmelsen (i 5 a §) i lagen, som förbjuder uppförandet av ytterligare kärnkraftsreaktorer. Det är regeringen som beviljar tillstånd för uppförande av en kärnteknikanläggning varför, enligt motionärerna, ett särskilt förbud i lagen inte fyller någon funktion.

I motion 1999/2000:N295 (kd, m, fp) anförs att den förstnämnda bestämmelsen i kärntekniklagen har kritiserats från principiella utgångspunkter alltsedan den kom till år 1987. Vid flera riksmöten har ledamöter från olika partier motionerat om det orimliga i att Sverige har en lagparagraf som uppfattas som oförenlig med de principer om yttrande- och tankefrihet som bör ligga till grund för vår lagstiftning.

Också Kristdemokraterna anför, i motion 1999/2000:N383, att den s.k. tankeförbudsparagrafen i kärntekniklagen har kritiserats från olika utgångspunkter sedan sin tillkomst. Motionärerna framhåller att den har en hämmande effekt på den akademiska friheten. Det kan t.o.m., enligt motionärerna, ifrågasättas om det över huvud taget är möjligt att, utan lagbrott, presentera genomarbetade och kostnadsberäknade alternativ till prövning i den energipolitiska debatten. Anledning till att paragrafen inte har avskaffats beror, enligt motionärerna, på att frågan har ansetts kopplad till den vidare frågeställningen om kärnkraftens ställning i vårt land. Principiell kritik mot tankeförbudet framförs emellertid numera helt oberoende av inställningen till kärnkraftens nyttjande i Sverige, och detta stärker Kristdemokraternas uppfattning att paragrafen både kan och bör slopas.

Vissa kompletterande uppgifter

Frågan om det aktuella förbudet enligt 6 § i kärntekniklagen har varit föremål för diskussion inom utskottet vid ett flertal tillfällen. Senast frågan togs upp var i samband med förra årets energipolitiska betänkande (bet. 1998/99: NU8 s. 21).

Förbudet mot vissa förberedande åtgärder tillkom samtidigt som det i kärntekniklagen infördes en bestämmelse om att tillstånd att uppföra en kärnkraftsreaktor inte får meddelas (prop. 1986/87:13, bet. 1986/87:NU13). Vid behandlingen av förslaget om nämnda förbud diskuterade utskottet först utformningen och innebörden av förslaget. Härvid klargjorde utskottet att förbudets funktion skulle vara att motverka att personer i en åsyftad begrän-

sad krets – ansvariga för kraftföretag vilka är tänkbara som reaktorinnehavare – vidtar något slags resurskrävande, förberedande åtgärder med avsikt att uppföra en viss kärnkraftsreaktor. Det underströks – av ett enigt utskott – att ett sådant förbud inte skulle förhindra personer i nämnda krets att t.ex. muntligen eller skriftligen plädera för fortsatt och ökad kärnkraftsanvändning, inklusive uppförande av ytterligare kärnkraftsaggregat. Det skulle inte heller, betonade utskottet, inkräkta på möjligheterna till forskning och utvecklingsarbete på det kärntekniska området och till svenskt deltagande i internationellt samarbete inom detta område. Därefter tog utskottet ställning till frågan om införande av förbudet. Med vissa redaktionella ändringar tillstyrkte utskottet att förbudet skulle införas, medan en motsatt uppfattning fördes fram i en reservation (m, fp).

Frågan om förbudet berördes inte i Energikommisionens slutbetänkande Omställning av energisystemet (SOU 1995:139). Dock anförde representanterna i Energikommisionen för Moderata samlingspartiet och Miljöpartiet i ett särskilt yttrande att den aktuella bestämmelsen innebär en inskränkning i de medborgerliga fri- och rättigheterna som inte står i rimlig proportion till motiven, och att lagstiftningen därför bör ändras på denna punkt.

I samband med behandlingen våren 1999 av energipolitiska motioner vidhöll utskottet (bet. 1998/99:NU8 s. 23) sitt tidigare ställningstagande att det saknas skäl för riksdagen att ompröva det nu aktuella förbudet i kärntekniklagen mot vissa förberedande åtgärder. Utskottets ställningstagande motiverades med att förbudet skall ses som ett komplement till bestämmelsen i lagen om att tillstånd att uppföra nya kärnkraftsreaktorer inte får lämnas. Vidare framhöll utskottet att förbudets funktion är att motverka att personer i en åsyftad begränsad krets vidtar något slags resurskrävande, förberedande åtgärder med avsikt att uppföra en viss kärnkraftsreaktor. Bestämmelsen inkräktar varken på det tekniska utvecklingsarbetet och forskningsverksamheten eller på möjligheterna till fri opinionsbildning. Att bestämmelsen skulle vara ett hot mot den akademiska friheten är sålunda helt felaktigt, påpekade utskottet. Möjligheten till forskningsverksamhet och energitekniskt utvecklingsarbete, inklusive fusionsforskning, inom kärnkrafts- och kärnteknikområdet begränsas alltså inte av den aktuella paragrafen i kärntekniklagen, betonade utskottet.

I en reservation (m, kd, fp) krävdes att det aktuella förbudet skulle upphävas. Enligt reservanterna handlar det om att förhindra att kvalificerade svenska kärntekniker och forskare står bredvid och passivt betraktar en utveckling som kan leda till resultat av stort intresse även för vårt land. Företädarna för de tre partierna ville anmäla farhågor för att tankeförbudsparagrafen kan få skadliga effekter genom att försvåra forskning kring effektivare utnyttjande av kärnbränslet, minimering av avfallsmängder, transmutation av befintligt kärnavfall m.m. De hänvisade också till att nya forskningsfält öppnar sig inom kärnteknikområdet vars utveckling på några decenniers sikt inte går att bedöma.

Utskottet har, som tidigare redovisats, behandlat den aktuella bestämmelsen i kärntekniklagen vid ett flertal tillfällen. Utskottet vidhåller sin uppfattning att det saknas skäl för riksdagen att ompröva förbudet i kärntekniklagen mot vissa förberedande åtgärder och hänvisar till vad utskottet anförde i förra årets energipolitiska betänkande (bet. 1998/99:NU8 s. 23). Utskottet vill samtidigt understryka att bestämmelsen inte inkräktar vare sig på det tekniska utvecklingsarbetet och forskningsverksamheten eller på möjligheterna till fri opinionsbildning.

Med det sagda avstyrker utskottet motionerna 1999/2000:N228 (m), 1999/2000:N295 (kd, m, fp) och 1999/2000:N383 (kd) i här berörda delar.

Säkerhetskrav i kärntekniklagen*Motionen*

Miljöpartiet ifrågasätter i motion 1999/2000:N274 om säkerhetskravet i kärntekniklagen i praktiken är uppfyllt. Samtidigt hävdar motionärerna att riksdagen aldrig klart uttryckt vilken säkerhetsnivå som krävs för de svenska kärnkraftsreaktorerna. Mot denna bakgrund anser motionärerna att kärntekniklagen bör preciseras och skärpas så att lagen mer detaljerat uttrycker vilken säkerhetsnivå som skall krävas av de svenska kärnkraftverken.

Vissa kompletterande uppgifter

När utskottet hösten 1997 senast behandlade frågan om säkerhetskravet i kärntekniklagen (bet. 1997/98:NU2) redovisades följande kompletterande uppgifter. De då aktuella yrkandena föranledde inte någon åtgärd från riksdagens sida.

I kärntekniklagen läggs allt ansvar för säkerheten på den som har tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet. I lagen anges vilka säkerhetsåtgärder som skall vidtas. Villkoren för det enskilda tillståndet bygger på säkerhetskrav, och verksamheten som omfattas av tillståndet står under fortlöpande kontroll och tillsyn av berörda myndigheter. För att uppnå kravet på säkerhet och strålskydd krävs en sammanhållen bedömning – ett systemtänkande – av verksamheten. Säkerheten bestäms inte bara av utformningen av tekniska system m.m. utan även av organisatoriska, administrativa och personella faktorer. Avsikten är att en avvägning skall göras av samtliga ingående komponenter i verksamhetskedjan i syfte att uppnå en optimal säkerhetsnivå. Även om kunskaperna om de risker som är förbundna med användningen av kärnenergi har fördjupats och utvecklats, anses det inte möjligt att enkelt och i kvantitativa termer ange en godtagbar säkerhetsnivå som kan infogas i lagstiftningen. Bestämmelserna om säkerhetskrav har mot den bakgrunden getts en mera allmän formulering i kärntekniklagen som tar hänsyn till utvecklingen i säkerhetstänkande och säkerhetskrav.

Utskottet vill med hänvisning till den nyss lämnade redogörelsen och till vad utskottet anförde i nämnda betänkande (bet. 1997/98:NU2 s. 28) beträffande uppbyggnaden av kärntekniklagen erinra om de komplikationer som ansetts vara förknippade med att i lagen ange specifika säkerhetsnivåer. Utskottet vidhåller därför sin uppfattning att yrkandet inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Med det sagda avstyrker utskottet motion 1999/2000:N274 (mp) i här berörd del.

MOX-bränsle

Motionen

I motion 1999/2000:N227 (mp) uppmärksammas det s.k. MOX-bränslet (Mixed Oxide Fuel). Detta kärnbränsle består av 5 % plutonium och 95 % uran. Enligt ett avtal från år 1980 skulle ca 140 ton använt kärnbränsle från Oskarshamns Kraftgrupp AB (OKG AB) upparbetas vid British Nuclear Fuels anläggning i Sellafield (i Storbritannien). Det aktuella kärnbränslet upparbetades år 1997. Det upparbetade materialet består av uran, plutonium och avfallsprodukter. OKG AB äger uranet och plutoniumet enligt avtalet.

Motionärerna befarar att det upparbetade svenskägda materialet i Sellafield skall användas för framställning av MOX-bränsle. I motionen framhålls att de främsta problemen med MOX-bränslet är att upparbetningen av kärnavfall ökar mängden av plutonium.

Det största och farligaste hotet, anför motionärerna, är möjligheten att framställa kärnvapen av plutonium. Genom att tillåta framställning av plutonium genom upparbetning, kommer berget av plutonium och tillgängligheten av plutonium att öka. Upparbetning av kärnavfall i stället för direktdeponering innebär, hävdar motionärerna, stora risker för kärnvapenspridning, vilket i sin tur ökar risken för smuggling, speciellt i de instabila samhällen som satsar på produktion av MOX-bränsle. Slutsatsen av motionärernas argumentering är att Sverige måste presentera en lösning som inte bygger ut utan avvecklar den svenska kärnkraften.

Enligt motionärerna skall det inte tillåtas någon framställning av MOX-bränsle och inte heller införsel av MOX-bränsle till Sverige. Det innebär, understryker motionärerna, att Sverige aldrig skall producera eller använda MOX-bränsle i de svenska reaktorerna.

Vissa kompletterande uppgifter

Svar på frågor i riksdagen om MOX-bränslet lämnades senast hösten 1998 av dåvarande miljöminister Anna Lindh. På en fråga (1997/98:1098) av Eva Goës (mp) framhöll statsrådet att den svenska politiken sedan år 1982 är inriktad på direkt slutförvaring av använt kärnbränsle utan föregående upparbetning. Den uppkomna situationen med det upparbetade bränslet i Sellafield är resultatet av en tidigare förd politik, som bl.a. fick till följd att OKG AB mellan åren 1975 och 1982 skeppade över 140 ton använt kärnbränsle till

Storbritannien. Detta, fortsatte miljöministern, påverkar dock inte på något sätt regeringens inställning till att MOX-bränslet i princip inte skall användas i svenska reaktorer.

Av svaret framgår vidare att OKG AB inte har tillstånd att använda MOX-bränsle i sina reaktorer. För att kunna göra det krävs särskilt tillstånd av regeringen. Om OKG AB skulle vilja överlåta det plutonium som frigjorts vid upparbetningen för att låta något annat kärnkraftsföretag tillverka MOX-bränsle kräver även det tillstånd av regeringen. OKG AB får inte heller flytta plutoniumet från anläggningen i Sellafield utan särskilt tillstånd av Statens kärnkraftinspektion (SKI), påpekade statsrådet.

OKG inkom sommaren 1999 med en ansökan till regeringen om tillstånd att införa och använda MOX-bränsle i Oskarshamn 2 eller 3. Ansökan är under beredning inom Regeringskansliet. SKI har i remissvar till regeringen yttrat sig över OKG:s ansökan. I remissvaret tillstyrker SKI begränsad användning av MOX-bränsle med motivering att den ansökta handlingsvägen är den bästa tillgängliga, från både säkerhets- och icke-spridningssynpunkt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har behandlat frågan om MOX-bränsle i tidigare sammanhang. Utskottets ståndpunkt i denna fråga ligger fast. Av den tidigare redogörelsen framgår att användningen av MOX-bränsle i Sverige är omgärdad med hårda restriktioner. Den berednings- och kontrollprocess som utövas av de svenska kontrollmyndigheterna är enligt utskottets mening tillfyllest. Principen är, som framgått av den tidigare lämnade redogörelsen, att MOX-bränsle inte skall användas i svenska reaktorer. Den nu aktuella ansökan från OKG AB bereds för närvarande i Regeringskansliet. Enligt utskottets mening bör de nu aktuella yrkandena i motion 1999/2000:N227 (mp) inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Reservkraftsproduktion

Motionen

I motion 1999/2000:N325 (kd) riktas kritik mot att det inte togs någon hänsyn till behovet av reservkraften när elmarknaden avreglerades. En konsekvens av detta har blivit, konstateras det, att flertalet kondenskraftverk har tagits ur drift. Det anförs vidare att det är rimligt med vissa försäkringskostnader så att Sverige tillförsäkras en inhemsk reservkraft vid höglastproblem och vid störningar. Motionären understryker att Sverige behöver en inhemsk reservkraftsproduktion, inte minst av beredskapsskäl. I motionen förordas att en ny modell skall utarbetas som säkerställer försörjningen med erforderlig reservkraft i det svenska elproduktionssystemet. Kostnaden för denna modell bör enligt motionärerna betalas av alla elkonsumenterna via nätavgiften.

På uppdrag av regeringen avlämnade Statens energimyndighet i samråd med Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) i januari 1999 en rapport om behovet av reservkraftsproduktion i det svenska elsystemet. Utredningen har gjort en bedömning av den maximalt tänkbara elförbrukningen vid korta effekttoppar vid kallt väder och analyserat hur förbrukningen kan tillgodoses. Analysen visar att trots avveckling av oljekondenskraft är produktionsförmågan i de flesta fall tillräcklig för att tillgodose efterfrågan under de närmaste åren, även under vinterns effekttoppar.

Svenska kraftnät och Energimyndigheten har därefter fortlöpande analyserat effektbalansen och leveransförmågan inom elsystemet. Arbetet avses ske i samverkan med övriga nordiska länder. Svenska kraftnät kommer vidare att verka för ett gemensamt utnyttjande av reservkraftsresurserna i det nordiska elsystemet och därvid överväga åtgärder för att öka överföringskapaciteten. Energimyndigheten ämnar undersöka förutsättningarna för att öka flexibiliteten på elmarknadens användningssida vid höglastsituationer. Myndigheten har vidare deltagit i en förstudie inom ramen för ett projekt vid det internationella energiorganet IEA (International Energy Agency) för att finna mekanismer för att öka flexibiliteten på elmarknadens användningssida.

Svenska kraftnäts ansvar har specificerats i regleringsbrev för år 2000 vad gäller tillgången på el vid höglast i det svenska elsystemet, dvs. då elbehovet är som störst. Två nya mål har införts för verksamheten. För det första skall Svenska kraftnät bevaka tillgången på höglastkapacitet i det svenska elsystemet och förmedla relevant information till marknadens aktörer. För det andra skall Svenska kraftnät utveckla marknadsinstrument som kan bidra till att säkra tillgången på effekt vid toppbelastning. Inriktningen är att affärsverket ges ett uttalat bevaknings- och informationsansvar vad gäller effektbalansen. Resultatet av detta arbete skall rapporteras till regeringen senast den 15 augusti 2000.

Som beredskapsmyndighet har Svenska kraftnät också ett ansvar för delfunktionen Elförsörjning inom funktionen Energiförsörjning. De åtgärder som vidtas för att elförsörjningen skall kunna upprätthållas och återupprättas i krig har också en positiv effekt på den fredstida beredskapen. När det gäller elförsörjningen under den rådande vintern arbetar Svenska kraftnät med att finna praktiska lösningar som kan förbättra försörjningstryggheten. Bland annat har Svenska kraftnät tecknat avtal med ferrolegeringsföretaget Vargön Alloys AB om att vid behov kunna reducera eller koppla bort företagets elförbrukning.

Med anledning av nedläggningar under senare år av elproduktionsanläggningar i Syd- och Mellansverige med en total effekt av ca 3 500 MW, beslöt Svenska kraftnät i september 1999 att anslå 90 miljoner kronor av beredskapsmedel för att garantera fortsatt drift av Karlshamnsverket i Blekinge i två och ett halvt år.

Vidare har Svenska kraftnät beslutat att bidra med 4 miljoner kronor för att förhindra export av en av Sydkrafts gasturbiner i Halmstad under åren 2000–2006. Under samma period har bolaget beslutat att bidra med ca 6 miljoner årligen för restaurering av gasturbinen.

För att långsiktigt säkra resurser för att kunna hantera störningar i kraftsystemet har Svenska kraftnät nyligen, genom ett nytt dotterbolag (Gasturbiner AB), från Vattenfall AB köpt sex gasturbiner med en total eleffekt av ca 400 MW.

För att klara belastningen under perioder med effekttoppar har Svenska kraftnät fr.o.m. den 1 november 1999 infört ett högt pris, 3 kronor per kWh, vid effektbrist för de balansansvariga elföretagen. Syftet med denna åtgärd är att skapa incitament för företagen att bibehålla produktionseffekt och/eller minska effektkonsumtionen. Denna åtgärd har ännu inte behövt tillgripas.

I ett svar nyligen på en interpellation (1999/2000:104) av Ola Karlsson (m) om elförsörjningen i södra Sverige framhöll näringsminister Björn Rosengren att på den integrerade nordiska elmarknaden utnyttjas våra gemensamma produktionsresurser effektivare. Det gör att behovet av reservkapacitet minskar. De produktionsanläggningar som avvecklats eller lagts i malpåse är i första hand oljeeldade kraftverk som på grund av sina höga driftkostnader utnyttjats endast vid höglastsituationer, dvs. i många fall endast några enstaka timmar per år. Regeringen har noga följt utvecklingen och har också haft överläggningar med företrädare för branschen. I det sammanhanget har det blivit tydligt att det finns ett behov av att utveckla nya marknadsinstrument som ger tillräckligt starka ekonomiska incitament att hålla effektreserver för höglastsituationer.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är tillgången till reservkraftsproduktion i det svenska kraftsystemet en ytterst angelägen fråga. Senast frågan aktualiserades var i samband med förra årets energibetänkande (bet. 1998/99:NU8 s. 41). Utskottet såg då med oro på det faktum att svenska, moderna och förhållandevis miljövänliga oljekondensverk har stängts till förmån för import av billig dansk elektricitet som producerats i miljöstörande kolkraftverk.

Av den tidigare redogörelsen framgår att Energimyndigheten och Svenska kraftnät fortlöpande skall analysera effekbalanssystemet och leveransförmågan inom elsystemet i samverkan med övriga nordiska länder. Vidare skall Svenska kraftnät bevaka tillgången på höglastkapacitet i det svenska elsystemet och utveckla marknadsinstrument som kan bidra till att säkra tillgången på effekt vid toppbelastning. Resultatet skall rapporteras till regeringen i augusti 2000. Utskottet vill betona att uppdraget är mycket betydelsefullt för elmarknadens fortsatta utveckling.

Som beredskapsmyndighet har också Svenska kraftnät ett ansvar för delfunktionen Elförsörjning inom funktionen Elförsörjning. Enligt utskottets mening har de åtgärder som vidtagits för att elförsörjningen skall kunna upprätthållas och återupprättas i krig också en positiv effekt på den fredstida beredskapen. Utskottet vill också poängtera att när det gäller den framtida elförsörjningen arbetar, som tidigare redovisats, Svenska kraftnät intensivt med att finna praktiska lösningar som kan förbättra försörjningstryggheten. Bland annat har Svenska kraftnät tecknat avtal med ferrolegeringsföretaget Vargön Alloys AB om att vid behov kunna reducera eller koppla bort företagets elförbrukning. Det är enligt utskottet självklart att försörjningstrygghet-

en skall säkras, men detta måste i första hand ske på marknadsmässiga villkor.

Enligt utskottets mening måste det i första hand ankomma på Svenska kraftnät och Energimyndigheten att närmare följa den nu aktuella frågan. För att säkerställa reservkraftskapaciteten i det svenska elsystemet finns det emellertid anledning också för regeringen att noga följa utvecklingen på området. Utskottet förutsätter att så sker och att regeringen återkommer till riksdagen om modellen för försörjning av reservkraft behöver ändras.

Med det sagda avstyrker utskottet motion 1999/2000:N325 (kd).

Tillsyn av fjärrvärme

Motionerna

När det gäller distribution av fjärrvärme anför Moderata samlingspartiet i motion 1999/2000:N228 att det krävs en effektiv tillsyn av verksamheten eftersom fjärrvärmemetaxorna varierar kraftigt mellan olika delar av landet. En förklaring till de stora skillnaderna är sannolikt anslutningsgraden och byggnadsstrukturen. Prisskillnaderna beror sannolikt även på att fjärrvärmerna inte alltid drivs effektivt och på att taxorna i vissa fall är orimligt höga. En skärpt tillsyn av priser på monopolområden måste, enligt motionärerna, syfta till att skydda konsumenterna från att drabbas av oskäliga priser och att uppmuntra till rationaliseringar. Vidare anför motionärerna att en skälig andel av rationaliseringsvinsterna skall komma konsumenterna till godo genom lägre priser. Dessutom måste tillsynen syfta till att konkurrensen inom elhandeln upprätthålls och till att förhindra snedvridning genom subventionering med överskott från monopolverksamhet.

Liknande synpunkter framförs i motion 1999/2000:N215 (m). Motionärerna menar att många abonnenter "sitter fast" i ett fjärrvärmesystem utan att kunna påverka sina priser. I motionen föreslås därför en avreglering av fjärrvärmemarknaden och att en tillsynsmyndighet skapas för att se över fjärrvärmemetaxorna.

Vissa kompletterande uppgifter

Statens energimyndighet fick i december 1998 regeringens uppdrag att göra en förstudie i syfte att beskriva situationen på värmemarknaden ur ett användarperspektiv främst med avseende på bostads- och servicesektorn. Energi-myndigheten redovisade rapporten Förstudie av värmemarknaden i oktober 1999. I rapporten lämnas förslag till fortsatt verksamhet inom området.

I rapporten sägs bl.a. att värmemarknaden består av ett flertal delmarknader som befinner sig i större eller mindre grad av konkurrens med varandra. Dessa marknader avgränsas genom den teknik eller de energibärare som används. Fjärrvärme utnyttjas till största delen i flerfamiljsfastigheter och lokaler, medan småhusen främst värms med olja och el. År 1997 stod fjärrvärmerna för ca 40 % av det totala uppvärmningsbehovet för bostäder och lokaler i Sverige. Eftersom användningen av energi för värmeändamål står för en så stor andel av energianvändningen i Sverige finns det, enligt Ener-

gimyndigheten, skäl att följa utvecklingen, särskilt med beaktande av den avreglering som skett på elmarknaden.

Prisrelationer mellan olika energibärare förändras som en följd av den ökande konkurrensen på elmarknaden. Marginalerna för elhandelsföretagen väntas minska. Det gör att de energiföretag som har både elhandel och fjärrvärme kan se sig tvingade att öka marginalerna i fjärrvärmedelen.

I rapporten sägs det vidare att hetvattendistribution via ett system av rörledningar utgör ett s.k. naturligt monopol. Det innebär att det endast finns utrymme för ett företag inom ett geografiskt avgränsat område. För själva hetvattenproduktionen finns det i princip möjligheter till konkurrens mellan olika producenter. Det finns alltid risk, enligt Energimyndigheten, för att monopolföretag utnyttjar sin ställning och tar ut priser som inte är möjliga att ta ut vid normal konkurrens. Vidare är monopolföretagen inte påtvingade samma löpande rationaliseringsstryck som gäller för företag på marknader med en fungerande konkurrens.

I juni 1998 tillkallade regeringen (dir. 1998:41) en särskild utredare [f.d. riksdagsledamot (s) Birgitta Johansson] för att se över den lagstiftning som reglerar handel, transporter och distribution av naturgas och annan rörbunden energi. Regelverken för fjärrvärmesektorn skulle därvid speciellt uppmärksammas samt möjligheten att undanta kommunala värmeföretag från kommunallagens lokaliseringsprincip. Utredningen, den s.k. Värme- och gasmarknadsutredningen, redovisade i januari 1999 delbetänkandet Effektiva värme- och miljölösningar (SOU 1999:5).

Mot bakgrund av Energimyndighetens förstudie och utredningens förslag i det nämnda betänkandet beslöt regeringen i december 1999 att ge Energimyndigheten i uppdrag att följa upp fjärrvärmemarknaden, dels av konkurrensskäl, dels som ett led i att kunna följa energiomställningsprogrammet.

Energimyndigheten skall, efter samråd med företrädare från bransch- och konsumentorganisationer, ta fram en modell för uppföljning av fjärrvärmemarknaden. I uppdraget ingår vidare att utreda vad prisskillnaderna inom fjärrvärmesektorn beror på. Vidare skall myndigheten bedöma riskerna för korssubventionering mellan konkurrensutsatt och monopolskyddad verksamhet samt föreslå åtgärder som bör vidtas för att komma till rätta med problemen.

Energimyndigheten skall redovisa uppdraget om fjärrvärmemarknaden senast den 1 oktober 2000.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening är det betydelsefullt att fjärrvärmesektorn nu analyseras. Som framgår av den tidigare redovisningen har Energimyndigheten i uppdrag att följa upp fjärrvärmemarknaden från olika perspektiv. Resultatet av uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 2000. I avvaktan på Energimyndighetens rapport bör riksdagen, enligt utskottets mening, inte vidta någon åtgärd med anledning av de nu aktuella motionerna.

Motionerna

I motion 1999/2000:N276 (s) anføres att det saknas långsiktiga mål för vindkraftens roll i det svenska energisystemet. Motionärerna efterlyser preciserade mål som skall gälla för produktion av el från vindkraftverk.

I motion 1999/2000:N280 (kd) pläderas för en utbyggnad av vindkraften. Därför behövs det, anför motionären, en nationell vindkraftsplan, där man väger in var det är lämpligt att placera vindkraftverken. Det är också viktigt att finansieringen av utbyggnaden av vindkraften ses över. Dessutom måste man se på möjligheterna att ansluta de nya kraftanläggningarna till befintligt kraftledningssystem.

Enligt motionärens mening borde ett vindkraftsprogram omfatta ca 15 000 vindkraftverk på 10 år. Strävan skall vara att ett så lokalt ägande som möjligt skall uppmuntras. Vad gäller finansieringen borde det införas någon form av statligt vindkraftslån, som läggs upp med låga räntor under de första åren. När det gäller anslutningen av de nya aggregaten bör staten vara med och delfinansiera de anslutningsanordningar som behövs för att vindkraftsanläggningarna skall kunna kopplas till kraftledningssystemet.

Miljöpartiet framhåller i motion 1999/2000:N275 att det behövs en kraftig utbyggnad av den svenska vindkraftsproduktionen. Motionärerna föreslår i ett första steg att målet för vindkraftsproduktionen skall nå upp till 12 TWh elproduktion per år.

Vidare anför motionärerna att omfattande vindkraftsutbyggnad kan innebära behov av förstärkta elnät. Därför är det viktigt att hitta ett system för kostnadsfördelning där lokala lösningar skapas i en avvägning mellan de olika aktörernas intressen. Finansieringen i utbyggnaden av elnätet till följd av vindkraftsutbyggnad måste på ett bättre sätt än i dag fördelas mellan aktörerna utifrån deras intressen.

Motionärerna föreslår att frågan om utbyggnad av elnätet utreds i samband med en vindkraftsutbyggnad.

Vissa kompletterande uppgifter

Regeringen tillsatte i maj 1998 (dir. 1998:35) en särskild utredare (departementsrådet Kjell Svensson) – den s.k. Vindkraftsutredningen – med begäran om dels en sammanställning av aktuella uppgifter om erfarenheter av utbyggnaden av land- och havsbaserad vindkraft, dels analyser av förutsättningarna för en fortsatt utbyggnad av vindkraft i Sverige. Vidare skulle utredaren lämna förslag till kriterier som skall gälla för lokalisering av land- och havsbaserad vindkraft. Utredaren skulle också redovisa vilka behov som föreligger att förstärka lokala elnät i samband med utbyggnad av vindkraft samt överväga villkoren för ekonomisk ersättning till nätägare. Utredaren överlämnade i december 1998 delrapporten Vindkraften en ren energikälla tar plats (SOU 1998:152) och i juni 1999 slutbetänkandet Rätt plats för vindkraften (SOU 1999:75).

I december 1999 tillsatte regeringen en arbetsgrupp med uppgift att göra en samlad översyn av stöd till förnybar elproduktion. Målet för arbetsgrup-

pen är att ta fram ett förslag till ett samlat långsiktigt program för främjande av elproduktion från förnybara energislag. Arbetsgruppen skall presentera sina förslag i ett betänkande våren 2000. Med nuvarande elpriser är en stor del av den el som produceras med förnybara energikällor inte lönsam. I dag finns ett flertal stöd såsom miljöbonus och investeringsbidrag. Arbetsgruppen skall se över samtliga stödordningar på området och, om det bedöms lämpligt, föreslå ett samlat program. Även investeringsbidragen och Vindkraftsutredningens förslag om nätutbyggnad skall beaktas. Inriktningen är att ett nytt system skall kunna träda i kraft vid årsskiftet 2000/2001. Behovet av en särskild plan för vindkraftsutbyggnad kommer att beaktas i detta sammanhang.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att de synpunkter som tas upp i motionerna 1999/2000:N276 (s), 1999/2000:N280 (kd) och 1999/2000:N275 (mp), angående utbyggnad av vindkraften, är under övervägande i form av en arbetsgrupp som skall göra en samlad översyn av stöd till förnybar elproduktion. Målet för arbetsgruppen är, som nämnts, att ta fram ett förslag till ett samlat långsiktigt program för främjande av elproduktion från förnybara energislag. Arbetet skall redovisas våren 2000. I avvaktan på slutförandet av denna utredning är inte utskottet berett att närmare gå in på frågan om stöd till vindkraftsutbyggnad. Med det sagda avstyrker utskottet här behandlade motionyrkanden.

Vissa biobränslefrågor

Motionerna

Moderata samlingspartiet anför i motion 1999/2000:N228 att partiet är positivt till en ökad biobränsleanvändning, men innan en ökning av biobränsleanvändningen initieras måste det göras en ordentlig miljökonsekvensbeskrivning. Vidare anför motionärerna att biobränslen är ett bra alternativ för värmeproduktion men ett dåligt för elproduktion. Forskning och utveckling pågår kring en teknik med förgasning av biomassa i kombination med kraftvärme- eller kondensproduktion. Om, framhåller motionärerna, regeringen lyckas i ambitionen att snabbt åstadkomma en utbyggnad av den konventionella biokraftvärmes kommer detta att användas i fjärrvärmeanläggningarna. Vi riskerar då att det på sikt inte kommer att finnas någon marknad för utprovning och prövning av förgasningstekniken, om och när denna närmar sig kommersiell användbarhet.

I motion 1999/2000:N389 (c) anføres att hanteringen av träråvara kommer att vara av avgörande betydelse för att klara sysselsättning och välfärd i Sverige. Enligt motionärerna måste därför de möjligheter som skogsbruket i vidaste mening erbjuder bättre tas till vara. Det innebär att en målmedveten och konsekvent satsning bör göras på att vidareförädla träråvaran i skogslä-
nen.

I motion 1999/2000:T205 (v) framhålls att etanol är ett av de alternativa drivmedel som det finns goda förutsättningar för att producera i Sverige. Motionärerna anför att användningen av etanol inte bidrar till växthuseffekten utan tvärtom ger etanol mindre luftföroreningar. Det innebär ett stort steg på vägen mot ett ekologiskt hållbart samhälle. Dessutom skapar framställningen av etanol arbetstillfällen med god regional spridning, i både tillverknings- och distributionsledet. En inblandning av 5 % etanol i bensin och diesel senast år 2006 bör, enligt motionärerna, vara ett första steg. Det skulle i dag motsvara en produktion av etanol på drygt 300 miljoner liter. Motionärerna föreslår att processen med omställning till etanoldrift sker genom lagstiftning. Lagstiftningen bör bl.a. innehålla krav på att en viss andel av de drivmedel som säljs skall vara förnybara.

Vissa kompletterande uppgifter

Enligt uppgift från Energimyndigheten svarar biobränslen i dag för ca 19 % av landets energitillförsel. Användningen har stadigt ökat under den senaste 20-årsperioden. Biobränslen anses inte bidra till växthuseffekten. En potential för ytterligare uttag av biobränslen från skogen redovisas också i olika beräkningar. Energimyndighetens uppfattning är att beräkningarna sammantaget visar på möjligheter att utnyttja betydligt större volymer biobränsle, dock under beaktande av ekologiska restriktioner, kompensationsgödsling och/eller askåterföring för att upprätthålla en långsiktig näringsbalans i marken. En stor kapacitet för produktion av förädlade biobränslen finns redan i dag i landet, men efterfrågan har inte ökat i motsvarande takt. Avsättningen är i dagsläget cirka hälften av tillgänglig produktionskapacitet. Marknadsutvecklande insatser är därför viktiga för sektorns utveckling.

För att få en ökad kunskap om bioenergi som system pågår för närvarande, inom ramen för energiforskningsprogrammet, projektet Systemstudier Bioenergi. Totalt satsas 30 miljoner kronor på bioenergiprogrammet årligen under åren 1998–2004. Den tidigare forskningen kring bioenergisystem har främst inriktats på produktionen av biomassa för energiändamål från skogs- och jordbruk. För en fortsatt expansion av produktion och användning av bioenergi behöver hela kedjan från produktion till användning studeras inkluderande även logistik, distribution, samhällsekonomisk betydelse och påverkan samt miljömässiga effekter. Det innebär en ansats med betydande fokus även på senare led i kedjan, dvs. omvandling och slutanvändning.

Beskattning av fordonsbränslen regleras av det s.k. mineraloljedirektivet (rådets direktiv 92/81/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på mineraloljor). Av direktivet följer att vissa minimiskattenivåer måste iakttas vad gäller beskattningen av samtliga fordonsbränslen, dvs. såväl fossila som förnybara drivmedel.

Mineraloljedirektivet ger dock medlemsländerna möjlighet att medge skattelättnader för bränslen som används i försöksverksamhet inom ramen för pilotprojekt, som syftar till att utveckla mer miljövänliga bränslen. Regeringen har från år 1995 och fram till februari 1998 beviljat – med stöd av bestämmelser om pilotprojekt i lagen (1994:1776) om skatt på energi (2 kap. 12 §) – ett tjugotal företag befrielse från skatt på etanol.

I 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) meddelades att regeringen avsåg att lämna in en ansökan till EG-kommissionen för att kunna medge skattebefrielse för biodrivmedel. Enligt uppgift från Regeringskansliet har någon ansökan till kommissionen ännu inte inlämnats om undantag enligt mineraloljedirektivet för att kunna medge generell skattebefrielse eller nedsättning av skatt för biodrivmedel.

I betänkande 1999/2000:SkU8 behandlade skatteutskottet bl.a. ett förslag till ändring i miljöbalken angående begränsad inblandning av etanol i bensin till en volymhalt om högst 5 %. Vid kammarbehandlingen i december 1999 beslöt riksdagen att återförvisa ärendet till skatteutskottet för ytterligare beredning. Ärendet behandlades på nytt i betänkande 1999/2000:SkU11. På förslag av skatteutskottet i sistnämnda betänkande beslöt riksdagen att göra ett tillkännagivande till regeringen i fråga om högsta tillåtna volymhalt etanol i bensin. I betänkandet tillkännagav utskottet att det är viktigt att regeringen följer utvecklingen av produktionsmetoder samt eventuellt nya forskningsrön vad gäller etanolinblandning i drivmedel. Utskottet anförde att om det ges anledning till antagande att maximivärdet för etanolinblandning i bensin bör förändras bör detta aktualiseras under de fortsatta förhandlingarna med EU. Vidare ansåg utskottet att regeringen i avvaktan på ytterligare beredning på området bör pröva möjligheten att kommissionen lämnar dispens från direktivets bestämmelser om högsta tillåtna volymhalt etanol i bensin.

Inom ramen för energiforskningsprogrammet finansierar Energimyndigheten forskning och utveckling kring produktion och användning av alternativa drivmedel i syfte att utveckla befintlig teknik och ta fram ny teknik. Insatserna inom programmet för utveckling av etanolproduktion har i huvudsak koncentrerats till skogsråvara. Etanolen används inom transportsektorn för fordonsdrift. Programmet omfattar grundläggande forskningsfrågor, teknikutveckling och arbeten i pilotskala. I dag används etanol som drivmedel främst i innerstadsbussar, vilket ger minskade utsläpp av partiklar samt av svavel- och kväveoxider. Stöd har bl.a. utgått till projektering av en pilotanläggning för produktion av etanol från skogsråvaror i Örnsköldsvik samt för uppbyggnad av en processutvecklingsenhet vid Lunds universitet. Totalt satsas 30 miljoner kronor årligen på etanolprogrammet under åren 1998–2004. Målet är att ge tekniskt, vetenskapligt och ekonomiskt underlag för att framställa etanol i större skala till lägre kostnader. Dessutom pågår separata projekt för bl.a. biogasdrivna lastbilar, produktion av biobaserad metanol och blandning av dieselolja och etanol.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom bedömningen i motionerna 1999/2000:N228 (m) och 1999/2000:N389 (c) att en ökad biobräsleanvändning är nödvändig som ett led i energiomställningen. Det behövs dock ökad kunskap om vad som krävs för att miljömålen i skogen skall kunna uppnås. Inom ramen för energiforskningsprogrammet satsas det totalt, enligt tidigare redovisning, 30 miljoner kronor på bioenergiprogrammet årligen under åren 1998–2004. När utskottet behandlade motsvarande motionsyrkanden i det energipolitiska betänkandet våren 1999 (bet. 1998/99:NU8 s. 25) bedömde utskottet bl.a. att

det är viktigt att ökningen av bibränsleanvändningen i energisektorn kan ske i en sådan takt att miljö- och hälsomässiga konsekvenser kan beaktas. Vidare underströk utskottet vikten av att den utbyggnad av bibränslebaserad kraftvärme som ingår i omställningsprogrammet genomförs på ett miljöacceptabelt sätt. Utskottet bedömde också att den lagstiftning och de regler som i dag finns för den aktuella typen av anläggningar är en god grund för att utbyggnaden kan ske miljöanpassat. Den miljöbevakning som utförs av myndigheter inom energi-, miljö- och skogssektorerna samt från forskarsamhället säkerställer att den bevakning av effekterna på skogen som efterlyses i motion 1999/2000:N228 (m) kommer att bli utförd. Utskottets uppfattning är att förra årets ställningstagande alltjämt är aktuellt varför någon särskild miljökonsekvensbeskrivning inte är påkallad. Med det sagda avstyrks de nämnda motionerna i här berörda delar.

I motion 1999/2000:T205 (v) framhålls att etanol är ett av de alternativa drivmedel som det finns goda förutsättningar för att producera i Sverige. Senast frågan togs upp av riksdagen var i samband med skatteutskottets betänkande (bet. 1999/2000:SkU11). Riksdagen beslöt då, som tidigare nämnts, att göra ett tillkännagivande till regeringen i fråga om högsta tillåtna volymhalt etanol i bensin. Enligt utskottets mening bör det nu aktuella motionsyrkandet för närvarande inte föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Med det sagda avstyrker utskottet samtliga här aktuella yrkanden.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *riktlinjer för energipolitiken*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Sk692 yrkande 28, 1999/2000:MJ547 yrkande 6, 1999/2000:N222 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:N228 yrkandena 2–4, 9–11, 13, 14, 16, 18, 23, 26 och 28, 1999/2000:N245 yrkande 2, 1999/2000:N261, 1999/2000:N274 yrkandena 1, 2, 4–6 och 12, 1999/2000:N293, 1999/2000:N356 yrkande 1 och 1999/2000:N383 yrkandena 1 och 5,

res. 1 (m, fp)

res. 2 (kd)

res. 3 (mp)

2. beträffande *fråga om ny folkomröstning om kärnkraften*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:N207, 1999/2000:N210, 1999/2000:N222 yrkande 3 och 1999/2000:N228 yrkande 12,

res. 4 (m, kd, fp)

res. 5 (mp) – motiv.

3. beträffande *6 § i kärntekniklagen*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:N228 yrkandena 7 och 8, 1999/2000:N295 och 1999/2000:N383 yrkande 11,

res. 6 (m, kd, fp)

4. beträffande *säkerhetskrav i kärntekniklagen*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:N274 yrkande 3,

res. 7 (mp)

5. beträffande *MOX-bränsle*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:N227 yrkandena 1 och 3–5,
res. 8 (mp)

1999/2000:NU15

6. beträffande *reservkraftsproduktion*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:N325,

7. beträffande *tillsyn av fjärrvärme*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:N215 och 1999/2000:N228
yrkande 22 i denna del,

8. beträffande *vindkraft*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:N275 yrkandena 1 och 10,
1999/2000:N276 yrkande 1 och 1999/2000:N280,

res. 9 (mp)

9. beträffande *vissa biobränslefrågor*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:T205 yrkande 4,
1999/2000:N228 yrkande 19 och 1999/2000:N389 yrkande 4.

res. 10 (m)

Stockholm den 7 mars 2000

På näringsutskottets vägnar

Per Westerberg

I beslutet har deltagit: Per Westerberg (m), Barbro Andersson Öhrn (s), Lennart Beijer (v), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Sylvia Lindgren (s), Ola Karlsson (m), Nils-Göran Holmqvist (s), Marie Granlund (s), Gunilla Wahlén (v), Inger Strömbom (kd), Ola Sundell (m), Ingegerd Saari-
nen (mp), Åke Sandström (c), Eva Flyborg (fp), Anne Ludvigsson (s) och Karl Gustav Abramsson (s).

Reservationer

1. Riktlinjer för energipolitiken (mom. 1)

Per Westerberg (m), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Ola Sundell (m) och Eva Flyborg (fp) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om riktlinjer för energipolitiken bort ha följande lydelse:

I linje med vad som anförs i motionerna 1999/2000:Sk692 (m), 1999/2000: N222 (m), 1999/2000:N228 (m), 1999/2000:N245 (m) och 1999/2000:N293 (m) anser utskottet att 1997 års energipolitiska beslut bör återkallas. I stället bör riksdagen skyndsamt anta nya energipolitiska riktlinjer. Sverige skall dra nytta av de resurser som står till folkhushållets förfogande. De energipolitiska riktlinjer som antogs år 1997 skadar Sverige som industrination. Särskilt allvarligt är beslutet om att påbörja en förtida avveckling av kärnkraften. Det innebär en kapitalförstöring som saknar motstycke och som kommer att medföra välfärdsförluster. Miljön skadas och det

blir svårare att bekämpa arbetslösheten. Mot denna bakgrund anser utskottet att beslutet att stänga Barsebäck 1 skall rivs upp, så att kärnkraftverket kan drivas vidare så länge reaktorer uppfyller miljö- och säkerhetskraven. Vidare måste lagen om kärnkraftens avveckling, som kränker väsentliga rättsgrundsatser, upphävas.

För utskottets vidkommande är växthusgasernas klimatpåverkan särskilt oroande. Enligt utskottets mening saknar regeringen en samlad klimatpolitisk linje, varför det finns mycket starka skäl för att genomföra en bred miljökonsekvensanalys av en kärnkraftsavveckling i Sverige. Regeringen bör därför snarast tillsätta en miljökonsekvensutredning, som bl.a. redovisar konsekvenserna av ett ökat beroende av el från exempelvis danska kol- och oljebaserade elproduktionsenheter.

Utskottet konstaterar att det fortfarande råder oklarhet om Vattenfall AB:s framtida roll. Enligt utskottets mening skall Vattenfall vara ett strikt affärsmässigt bolag som deltar i konkurrensen på jämbördiga villkor med andra kraftproducenter. Under de fem år som har gått sedan bolagiseringen har Vattenfalls ledning lyckats etablera bolaget som en professionell, trovärdig och oberoende aktör på kraftmarknaden. Alla de mål som riksdagen satte upp vid bolagiseringen har uppfyllts. Enligt utskottets mening skadar den ökade politiska styrningen förtroendet för Vattenfall inom och utom landet. Bolagets fortsatta utveckling hämmas när politiska skäl lägger hinder i vägen för ett affärsmässigt agerande.

Politiseringen riskerar också att snedvrider konkurrensen. När staten bestämmer spelreglerna på en återigen alltmer politiskt styrd energimarknad och samtidigt ökar den politiska kontrollen över det största företaget på denna marknad uppstår en skadlig intressesammanblandning. Risken är dessutom överhängande att det uppstår skadliga spridningseffekter, dvs. att politiseringen skapar en generell osäkerhet om den roll som stora statliga företag spelar på konkurrensutsatta marknader.

Utskottet anser därför att Vattenfall även fortsättningsvis skall bedriva sin verksamhet självständigt och på affärsmässiga grunder samt att ägandet i Vattenfall skall breddas.

Sammanfattningsvis vill utskottet framhålla att energipolitiken skall vara ett instrument för att nå övergripande mål som konkurrenskraft, god miljö och välfärd. Enligt utskottets mening bör effektiviseringen och hushållningen med energiresurser fortsätta på de villkor som en fri energimarknad anger.

Med det sagda tillstyrks motionerna 1999/2000:N228 (m), 1999/2000:Sk692 (m), 1999/2000:N222 (m), 1999/2000:N245 (m), 1999/2000:N293 (m) och 1999/2000:N356 (fp) i här aktuell del. Det utskottet nu anfört ligger också delvis i linje med de i detta avsnitt berörda yrkandena i motion 1999/2000:N383 (kd). Med hänvisning till den principiella syn som i det föregående utvecklats gentemot 1997 års energipolitiska beslut och den politiska uppgörelse som inför detta avgörande träffades av berörda parter avstyrker utskottet vidare motionerna 1999/2000:N261 (v), 1999/2000:N274 (mp) och 1999/2000:MJ547 (mp).

Utskottet vill härutöver bestämt avvisa den syn som uttrycks i motion 1999/2000:N274 (mp) om hur ekonomiska styrmedel skall utnyttjas inom energipolitiken. Att använda ekonomiska styrmedel i syfte att uppnå en

slutlig avveckling av kärnkraften till år 2010 är enligt utskottets uppfattning inte realistiskt. En sådan energipolitik skulle få förödande konsekvenser för svenskt näringsliv och därmed för sysselsättning, välfärd och konkurrenskraft. Denna politik skulle även få till följd en drastiskt försämrad miljö med negativ klimatpåverkan. I detta sammanhang avstyrker också utskottet de delar i motionen som berör ekonomiska styrmedel under namnet skatteväxling, som på ett godtyckligt sätt riskerar att slå ut industriföretag och därmed sysselsättning i landet.

Det utskottet nu anfört om energipolitikens inriktning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande riktlinjer för energipolitiken*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Sk692 yrkande 28, 1999/2000:N222 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:N228 yrkandena 2–4, 9–11, 13, 14, 16, 18, 23, 26 och 28, 1999/2000:N245 yrkande 2 och 1999/2000:N293, med anledning av motionerna 1999/2000:N356 yrkande 1 och 1999/2000:N383 yrkandena 1 och 5 och med avslag på motionerna 1999/2000:MJ547 yrkande 6, 1999/2000:N261 och 1999/2000:N274 yrkandena 1, 2, 4–6 och 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Riktlinjer för energipolitiken (mom. 1)

Göran Hägglund och Inger Strömbom (båda kd) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om riktlinjer för energipolitiken bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförs i motion 1999/2000:N383 (kd) anser utskottet att målet bör vara att åstadkomma ett ekologiskt uthålligt energisystem, där den negativa påverkan på hälsa, klimat och miljö är så liten som möjligt. Sveriges energiförsörjning skall tryggas genom en långsiktig och medveten energipolitik med fasta spelregler där inhemska förnybara energikällor och bränslen utgör en växande bas.

Enligt utskottets uppfattning bör energipolitiken inriktas på att åstadkomma breda politiska uppgörelser och långsiktigt stabila spelregler för aktörerna på elmarknaden. Utgångspunkten skall vara att genom eleffektivisering samt utveckling och infasning av förnybar elproduktion fasa ut kärnkraften och – så småningom – även energisystem som bygger på fossila bränslen. Målet är ett omställningsarbete som syftar till att bygga ett ekologiskt uthålligt energisystem utan drastiska prisförändringar, risk för elbrist och därmed ytterligare påfrestningar på välfärd och sysselsättning. Industri och hushåll skall garanteras säkra elleveranser till fortsatt konkurrenskraftiga och rimliga priser. Stängningen av Barsebäck 1 innebär att svensk elförsörjning, miljö, ekonomi och svenskt industriklimat försämras. Utskottet anser vidare att det saknas en samlad klimatpolitisk linje. Det är minst sagt uppseendeväckande att regeringen och riksdagsmajoriteten inte låtit göra någon som helst miljökonsekvensanalys. De ökade koldioxidutsläppen, som kom-

mer att bli följden av en ökad fossilbränsleanvändning, går stick i stäv med det s.k. Kyotoprotokollets intentioner.

Mot denna bakgrund anser utskottet att beslutet att stänga Barsebäck 1 bör rivas upp, så att verket kan drivas vidare tills motsvarande mängd el kan tillföras och/eller sparas bort.

Med det sagda tillstyrker utskottet de här aktuella yrkandena i motion 1999/2000:N383 (kd). Det utskottet nu anfört ligger också delvis i linje med de i detta avsnitt berörda yrkandena i motion 1999/2000:N228 (m).

Som framgår av redovisningen som nyss lämnades är det utskottets uppfattning att energipolitiken är ett instrument för att nå övergripande mål som konkurrenskraft, god miljö och välfärd. Mot denna bakgrund måste utskottet bestämt avvisa den syn som uttrycks i motion 1999/2000:N274 (mp) om hur ekonomiska styrmedel skall användas inom energipolitiken. Att använda ekonomiska styrmedel i syfte att uppnå en slutlig avveckling av kärnkraften till år 2010 är enligt utskottets uppfattning inte realistiskt. En sådan energipolitik skulle få förödande konsekvenser för svenskt näringsliv och därmed för sysselsättning, välfärd och konkurrenskraft. Denna politik skulle även få till följd en drastiskt försämrad miljö med negativ klimatpåverkan.

Det utskottet nu anfört om energipolitikens inriktning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande riktlinjer för energipolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:N383 yrkandena 1 och 5, med anledning av motionerna 1999/2000:Sk692 yrkande 28, 1999/2000:N222 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:N228 yrkandena 2–4, 9–11, 13, 14, 16, 18, 23, 26 och 28, 1999/2000:N245 yrkande 2, 1999/2000:N293 och 1999/2000:N356 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1999/2000:MJ547 yrkande 6, 1999/2000:N261 och 1999/2000:N274 yrkandena 1, 2, 4–6 och 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Riktlinjer för energipolitiken (mom. 1)

Ingegerd Saarinen (mp) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om riktlinjer för energipolitiken bort ha följande lydelse:

Utskottet vill ansluta sig till den principiella syn på energipolitikens utformning som uttrycks i motion 1999/2000:N274 (mp). Energisystemet måste genomgå en total omställning till en elproduktion med förnybara energislag och en slutgiltig avveckling av kärnkraften till år 2010. Detta år bör återinföras som slutår för kärnkraftsavvecklingen. Under de närmaste fem åren bör minst tre kärnkraftsreaktorer stängas, samtidigt som koldioxidutsläppen från energisektorn minskar.

Utskottet anser att den svenska energipolitikens mål skall vara att inom ramen för en ekologiskt bärkraftig utveckling på kort och lång sikt skapa förutsättningar för att förse landet med förnybar energi på ett sätt som med-

för att näringslivet ges konkurrenskraftiga villkor och hushållen får rimliga totalkostnader. En skatteväxling med högre skatter på energi och miljöutsläpp och lägre skatter på arbete bör genomföras. Den allmänna energiskatten, som bör utgå med en enhetlig skatt per kWh, bör kompletteras med produktions- och miljörelaterade skatter. Med utgångspunkt i nyssnämnda mål för energipolitiken bör såväl kärnkraften som fossila bränslen avvecklas ur det svenska energisystemet. Kärnkraften bör avvecklas helt, medan målsättningen för fossila bränslen bör vara att användningen skall minska med minst 80 %. Samtidigt bör målet vara att bortfallet av energi inte skall ersättas fullt ut. En minskad andel kärnkraftsproducerad elektricitet bör kompenseras dels av en minskad elanvändning genom konvertering från eluppvärmning samt effektivare elanvändning och hushållning, dels av en utbyggnad av ny elproduktion med förnybara energislag. Även för miljövänliga energislag gäller det att finna en optimal snarare än en maximal nivå på användningen. Vikten av en effektivisering av energianvändningen kan därför inte nog understrykas.

Utskottet förordar mot denna bakgrund en strategi som går ut på att aktivt utnyttja marknadsekonomiska styrmedel för att åstadkomma huvuddelen av kärnkraftsavvecklingen. Alla energislag skall betala sina fulla kostnader. Effekterna av dessa styrmedel kommer emellertid inte att nås så fort att de kan utnyttjas för inledningen av kärnkraftsavvecklingen. För att åstadkomma en påbörjad avveckling av kärnkraften och för att säkerställa att avvecklingen sker i en jämn och rimlig takt behövs därför en kompletterande lagstiftning i form av en avvecklingslag. Med utnyttjandet av ekonomiska styrmedel och bestämmelserna i lagen om kärnkraftens avveckling är det utskottets uppfattning att tre kärnkraftsreaktorer kan stängas under de närmaste fem åren.

Med det sagda tillstyrker utskottet de aktuella yrkandena i motion 1999/2000:N274 (mp). Övriga här behandlade motioner avstyrks i berörda delar. Det utskottet nu har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *riktlinjer för energipolitiken*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:N274 yrkandena 1, 2, 4–6 och 12 och med avslag på motionerna 1999/2000:Sk692 yrkande 28, 1999/2000:MJ547 yrkande 6, 1999/2000:N222 yrkandena 1 och 2, 1999/2000:N228 yrkandena 2–4, 9–11, 13, 14, 16, 18, 23, 26 och 28, 1999/2000:N245 yrkande 2, 1999/2000:N261, 1999/2000:N293, 1999/2000:N356 yrkande 1 och 1999/2000:N383 yrkandena 1 och 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Fråga om ny folkomröstning om kärnkraften (mom. 2)

Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Inger Strömbom (kd), Ola Sundell (m) och Eva Flyborg (fp) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om fråga om ny folkomröstning om kärnkraften bort ha följande lydelse:

Folkomröstningen om kärnkraften i Sverige genomfördes den 23 mars 1980, d.v.s. i dagarna för 20 år sedan. Under denna 20-årsperiod har avsevärda tekniska framsteg gjorts inom många områden, inklusive energiområdet. Samtidigt har ökad insikt vunnits om olika energikällors miljöeffekter, t.ex. i fråga om utsläppen av koldioxid.

Till detta kommer att såväl väljargrupper som riksdagens sammansättning har förändrats sedan folkomröstningen genomfördes. De drygt 2 miljoner väljare som har tillkommit sedan år 1980 har inte fått uttala sig i kärnkraftsfrågan. Av dagens aktiva riksdagsledamöter och ersättare satt bara 16 i riksdagen vid tiden för folkomröstningen. Kärnkraftstekniken har vidare varit föremål för en snabb utveckling, inte minst på säkerhetsområdet. I diskussionen inför folkomröstningen fanns det inga reservationer för att nya tekniska innovationer kan förändra såväl säkerhets- som miljöaspekter av kärnkraftsanvändningen. Ett beslut grundat på 1980 års tekniska utvecklingsnivå skulle alltså gälla också framdeles.

Med den redovisade bakgrunden har utskottet velat peka på det orimliga i att dagens – men också morgondagens – energipolitik skall styras utifrån 1980 års folkomröstning och de förhållanden som då var kända. Utformningen av energipolitiken måste självfallet påverkas av de nya omständigheter som tillkommit under perioden sedan folkomröstningen: energifrågornas globala karaktär har inte minst genom växthuseffekten blivit allt tydligare; bedömningen av de svenska kärnkraftsreaktorernas tekniska livslängd har förändrats jämfört med den 25-åriga livslängd som låg till grund för 1980 års beslut om avveckling till år 2010; den svenska elmarknaden har avreglerats, och elkunderna har därigenom fått större makt att påverka de produkter och de tjänster som erbjuds. Dessutom är det orimligt att dagens väljarkår inte skall kunna påverka energipolitiken, utan att denna – nästan dogmatiskt – skall styras av en folkomröstning som ligger 20 år tillbaka.

Enligt utskottets mening måste en ny energipolitik utformas utifrån nu kända förhållanden och utifrån uppfattningen hos dagens väljargrupper. För energipolitiken måste det långsiktiga målet vara att energisystemet successivt ställs om till ett ekologiskt hållbart energisystem. För detta krävs långsiktigt hållbara ramar och villkor för den successiva omställningen, miljöanpassningen och förnyelsen av energiproduktionen. Omställningen av energiproduktionen måste också utformas så att den bidrar till att öka sysselsättningen och främja välbefindandet. För att detta skall vara möjligt finner utskottet att beslutet om avvecklingen av Barsebäcksreaktorerna måste upphävas. En förtida avveckling riskerar bl.a. att få allvarliga konsekvenser för vår miljö, vår ekonomi och för el- och värmeförsörjningen i Sydsverige. Vidare riskeras allvarliga regionala konsekvenser i de delar av landet som redan i dag är hårt drabbade av arbetslöshet. Kärnkraftsreaktorerna skall inte avvecklas genom årtalsbestämda politiska beslut utan då de inte längre uppfyller gällande säkerhets- och miljökrav.

Beslut om den nya energipolitiken i enlighet med vad utskottet här har skisserat bör med fördel kunna fattas av riksdagen. Om det emellertid visar sig omöjligt att nå bred enighet om detta synsätt bör frågan om en ny folkomröstning aktualiseras.

Vad utskottet här har anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed blir motionerna 1999/2000:N210 (m) och 1999/2000:N228 (m) tillgodosedda i här berörda delar. Det sagda ligger också delvis i linje med vad som anförs i övriga här behandlade motioner.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *fråga om ny folkomröstning om kärnkraften*
att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:N210 och 1999/2000:N228 yrkande 12 och med anledning av motionerna 1999/2000:N207 och 1999/2000:N222 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Fråga om ny folkomröstning om kärnkraften (mom. 2, motiveringen)

Ingegerd Saarinen (mp) anser att utskottets ställningstagande i avsnittet om fråga om ny folkomröstning om kärnkraften bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning ligger folkomröstningsresultatet från den 23 mars 1980 fast. Energisystemet måste, såsom också anförs i motion 1999/2000:N274 (mp), genomgå en total omställning till en elproduktion med förnybara energislag och en slutlig avveckling av kärnkraften till år 2010. Detta synsätt ligger helt i överensstämmelse med vad linje 2 lovade inför folkomröstningen. Det sagda innebär att utskottet förordar att år 2010 skall återinföras som s.k. slutår för kärnkraften.

Utskottet anser mot denna bakgrund att det inte finns anledning att aktualisera frågan om en ny folkomröstning om kärnkraften.

Med det sagda avstyrker utskottet motionerna 1999/2000:N228 (m), 1999/2000:N207 (m), 1999/2000:N210 (m) och 1999/2000:N222 (m) i här berörda delar.

6. 6 § i kärntekniklagen (mom. 3)

Per Westerberg (m), Göran Hägglund (kd), Karin Falkmer (m), Ola Karlsson (m), Inger Strömbom (kd), Ola Sundell (m) och Eva Flyborg (fp) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om 6 § i kärntekniklagen bort ha följande lydelse:

Utskottets bestämda uppfattning är att riksdagen måste upphäva den bestämmelse i kärntekniklagen (6 §) som förbjuder vissa typer av kärnteknisk forskning – tankeförbudet. Som anförs i motionerna 1999/2000:N295 (kd, m, fp) och 1999/2000:N228 (m) handlar det om att förhindra att kvalificerade svenska kärntekniker och forskare står bredvid och passivt betraktar en utveckling som kan leda till resultat av stort intresse även för vårt land. Utskottet hyser farhågor för att tankeförbudsparagrafen kan få skadliga effekter genom att försvåra forskning kring effektivare utnyttjande av kärnbränslet, minimering av avfallsmängder, transmutation av befintligt kärnavfall m.m. Det är i dag omöjligt att veta hur forskningen inom kärnteknikområdet kommer att utveckla sig sett på några decenniers sikt. Den omständighet – som

påtalas i motion 1999/2000:N383 (kd) – att principiell kritik mot tankeförbudet numera framförs helt oberoende av inställningen till kärnkraftens utnyttjande i Sverige borde tala för att bestämmelsen blir föremål för omprövning.

Med det sagda tillstyrker utskottet de aktuella yrkandena i motionerna 1999/2000:N228 (m), 1999/2000:N295 (kd, m, fp) och 1999/2000:N383 (kd). Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om upphävande av den aktuella bestämmelsen i kärntekniklagen.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande 6 § i kärntekniklagen

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:N228 yrkandena 7 och 8, 1999/2000:N295 och 1999/2000:N383 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Säkerhetskrav i kärntekniklagen (mom. 4)

Ingegerd Saarinen (mp) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om säkerhetskrav i kärntekniklagen bort ha följande lydelse:

Utskottet kan i enlighet med vad som anförs i motion 1999/2000:N274 (mp) konstatera att riksdagen aldrig klart uttryckt vilken säkerhetsnivå som krävs av den svenska kärnkraften. Mot denna bakgrund anser utskottet att kärntekniklagen måste preciseras och skärpas så att lagen mer detaljerat uttrycker vilken säkerhetsnivå som skall krävas för de svenska kärnkraftsreaktorerna. Kraven på reaktorsäkerhet skall alltså framgå av lagen. Frågan om kärnkraftens säkerhet är inte bara en teknisk fråga, som skall hanteras av de tekniska tillsynsmyndigheterna. Utskottets uppfattning är att säkerhet också är en fråga om värdering, som bör komma till uttryck genom politiska beslut.

Med hänvisning till vad utskottet nu anfört tillstyrks här berörda yrkanden i motion 1999/2000:N274 (mp).

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande säkerhetskrav i kärntekniklagen

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:N274 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. MOX-bränsle (mom. 5)

Ingegerd Saarinen (mp) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om MOX-bränsle bort ha följande lydelse:

Av den tidigare redogörelsen framgår att Regeringskansliet för närvarande bereder en ansökan från OKG AB om att få införa och använda MOX-bränsle till kärnkraftverket i Oskarshamn. Utskottet vill för sin del – i likhet med vad som sägs i motion 1999/2000:N227 (mp) – konstatera att riskerna med det s.k. MOX-bränslet är uppenbara. Det är en felsyn att tro att plutoniumberget kan minskas genom att använda detta bränsle. I stället blir det mer plutonium, som kommer i omlopp. Enligt utskottets uppfattning är det av

största vikt att ingen framställning sker av MOX-bränsle i Sverige. Inte heller skall MOX-bränsle användas i de svenska reaktorer. Dessutom måste en eventuell införsel till Sverige stoppas. Därtill vill utskottet uppmärksamma de stora risker som är förenade med slutförvar av MOX-avfall. Plutoniuminnehållet gör det farligare att hantera än vanligt uranbränsle.

Utskottet anser mot denna bakgrund att det är motiverat att tillsätta en utredning som snarast presenterar en lösning när det gäller hanteringen av det svenska plutoniumet som finns i Sellafield.

Med det sagda tillstyrker utskottet de aktuella yrkandena i den nämnda motionen.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *MOX-bränsle*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:N227 yrkandena 1 och 3–5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Vindkraft (mom. 8)

Ingegerd Saarinen (mp) anser

dels att utskottets ställningstagande i avsnittet om vindkraft bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är vindkraft en miljövänlig energiresurs med stor potential. Därför behövs det en kraftfull satsning på vindenergi som ett led i det pågående omställningsarbetet. Liksom Vindkraftsutredningen anser utskottet att ett mål för vindkraftsutbyggnaden behövs för att kunna hävda vindkraftsintresset som ett riksintresse i planering och tillståndsgivning. Utskottet föreslår därför – i enlighet med det förslag som läggs fram i motion 1999/2000:N275 (mp) – att ett rimligt mål bör vara att öka den årliga elproduktionen från vindkraftverk med 12 TWh.

Omfattande vindkraftsutbyggnad kan innebära behov av ett förstärkt elnät med betydande kostnader som följd. Utbyggnad av de lokala och regionala näten är inte enbart ett intresse som berör vindkraftsexploater, nätägare och elkonsumenter. En kraftfull vindkraftsutbyggnad är, menar utskottet, av allmänt intresse. Det är därför viktigt att hitta ett system för kostnadsfördelning där lokala lösningar skapas i en avvägning mellan de olika aktörernas intressen. Enligt utskottets mening bör därför en utredning ges i uppdrag att utreda frågan om utbyggnad av elnätet i samband med en vindkraftsutbyggnad. Finansieringen av utbyggnaden av elnätet måste på ett bättre sätt än i dag fördelas mellan aktörerna utifrån deras intressen. Utredningen bör bl.a. beakta att vindkraftsexploateren måste ha incitament till kostnadseffektiva nätanslutningar, att regional utveckling och glesbygdsutveckling avspeglas i systemet för kostnadsfördelning och att systemet har en koppling till kommunernas planering.

Vad utskottet nu anfört om en ökad satsning på vindkraft bör riksdagen med anledning av de aktuella motionerna som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *vindkraft*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:N275 yrkandena 1 och 10 och med avslag på motionerna 1999/2000:N276 yrkande 1 och 1999/2000:N280 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

10. Vissa biobränslefrågor (mom. 9)

Per Westerberg, Karin Falkmer, Ola Karlsson och Ola Sundell (alla m) anser *dels* att utskottets ställningstagande i avsnittet om vissa biobränslefrågor bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är en ökad användning av biobränslen positiv, inte minst för att den inte bidrar till växthuseffekten. Emellertid kan biobränslen innehålla utsläpp av cancerframkallande, polyaromatiska kolväten och andra miljö- och hälsoskadliga substanser. Dessutom framförs farhågor för att den biologiska mångfalden i de svenska skogarna kan komma att hotas av ett ökat hyggesuttag.

Utskottet ser med oro på att det saknas långsiktig forskning om effekterna av en forcerad storskalig biobränsleanvändning. Utskottet ansluter sig därför till förslaget i motion 1999/2000:N228 (m) att en ordentlig miljökonsekvensbeskrivning bör göras innan en storskalig satsning på biobränsleanvändning kan initieras i Sverige. Utskottet anser mot bakgrund av vad som nu har sagt att riksdagen hos regeringen bör begära en miljökonsekvensbeskrivning av de effekter som kommer att uppstå av en ökad energitillförsel från biobränslebaserad produktion.

Med det anförda tillstyrker utskottet det aktuella yrkandet i nämnda motion.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *vissa biobränslefrågor*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:N228 yrkande 19 och med avslag på motionerna 1999/2000:T205 yrkande 4 och 1999/2000:N389 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Ärendet	1
Sammanfattning.....	1
Motionerna	2
Utskottet	5
Riktlinjer för energipolitiken	5
Motionerna	5
Vissa kompletterande uppgifter.....	9
Utskottets ställningstagande	12
Fråga om ny folkomröstning om kärnkraften	14
Motionerna	14
Utskottets ställningstagande	15
Kärntekniklagen.....	16
6 § i kärntekniklagen.....	16
Motionerna	16
Vissa kompletterande uppgifter.....	16
Utskottets ställningstagande	18
Säkerhetskrav i kärntekniklagen	18
Motionen	18
Vissa kompletterande uppgifter.....	18
Utskottets ställningstagande	19
MOX-bränsle	19
Motionen	19
Vissa kompletterande uppgifter.....	19
Utskottets ställningstagande	20
Reservkraftsproduktion.....	20
Motionen	20
Vissa kompletterande uppgifter.....	21
Utskottets ställningstagande	22
Tillsyn av fjärrvärme.....	23
Motionerna	23
Vissa kompletterande uppgifter.....	23
Utskottets ställningstagande	24
Vindkraft.....	25
Motionerna	25
Vissa kompletterande uppgifter.....	25
Utskottets ställningstagande	26
Vissa biobränslefrågor	26
Motionerna	26
Vissa kompletterande uppgifter.....	27
Utskottets ställningstagande	28
Hemställan	29
Reservationer.....	30
1. Riktlinjer för energipolitiken (m, fp)	30
2. Riktlinjer för energipolitiken (kd)	32
3. Riktlinjer för energipolitiken (mp).....	33

4. Fråga om ny folkomröstning om kärnkraften (m, kd, fp).....	34	1999/2000:NU15
5. Fråga om ny folkomröstning om kärnkraften (mp).....	36	
6. 6 § i kärntekniklagen (m, kd, fp).....	36	
7. Säkerhetskrav i kärntekniklagen (mp).....	37	
8. MOX-bränsle (mp).....	37	
9. Vindkraft (mp)	38	
10. Vissa biobränslefrågor (m).....	39	